

Peszách és a négy fiú

Költők megénekelték, bölcs mesterek, szent életű tudósok fejtegetései szívhez szólóan megvilágítják a széderesték felejthetetlen élményét, amelyet minden évben, minden szédernél újra és újra átél a hívő zsidó ember.

Ahogy a harmatcseppben visszatükröződik a napsugár, a búzaszemben benne van a később kisarjadó kalász, úgy vibrál a széderasztalt körülülők lelkében a szabadság fényugara. „Rabszolgái voltunk a fáraónak Egyiptomban, de a Teremtő erős kézzel és kinyújtott karral kivetett bennünket.” „Ez a nap, amelyet az Örökkévaló alkotott, ujjongjunk és örvendezünk azon” (118. zsoltár). E versből, fejtegetik bölcsünk a midrásban, nem derül ki, min örvendezünk: a napon, azaz az ünnepen, vagy az Örökkévalóban. Ezt világítja meg Salamon az Énekek énekében: „Ujjongjunk és örvendezünk Benned”. Tehát az Örökkévalóban. „Bened”, azaz a segítségében, a Tórában, a félelemben...

Ünnepi hangulatban ül a család (közösség) a széderasztal körül. Az asztalfőn az apa (rabbi) párnázott székében. Fejedelmi módban ül az övéi között, és végzi az ilyenkor szokásos szertartást.

Négyféle fiúról beszél a Haggada. Az istenfélő bölcsről, a hitünket megvető gonoszról, az együgyűről és a kérdezni nem tudóról.

A bölcs és a gonosz szájába adott szavak közötti különbség csak árnyalati. Látszólag mintha mindkettő kivonná magát a közösségből. Mégis az egyiket istenfélő bölcsnek, a másikat hitetlen gonosznak tartja a Haggada. Mindezt azért, mert a hangsúly nem a szavakon, hanem a kérdés formáján van. A Biblia szövegében ugyanis a haggadabeli bölcs fiú kérdésre vonatkozó rész így hangzik: KI JISÁLCHA BINCHÁ – ha fiad kérdezi fog. Ez a bölcs, istenfélő fiú hangja. Ő kérdez, és tanítást, útmutatást vár a szülőktől. Viszont a Haggada gonoszának kérdésével a szavakkal közvetíti a Tóra (Mózes2. 12/26): VÓHÁJÁ KI JOMRU ÁLÉCHEM BÓNÉCHEM – és lésszen, ha mondani fogják nektek fiaitok... Ez már nem kérdez, nem kér útmutatást szüleitől, hanem utasít, diktál! Bennünket nem elégíti ki a zsinagóga, a talmud-tóra szűk területe, mi változatos, szórakoztató, szabad életre vágyunk.

Így beszél a gonosz, kivonva magát a szülő irányítása és a zsidó közösség erkölcsi felfogása alól.

De vissza az ünnephez! Az jásir – a győzelmi ének, amely mindennapi imánk része lett – róla szól a midrási elbeszélés.

Amikor Izrael fiai leszálltak a tenger hullámai közé, Gábiel arkangyal védőfalként lebegett körülöttük. Odakiáltott a hullámoknak: ne bántsátok Izrael fiait, mert ők veszik majd át a Tórárt az Örökkévalótól. Ne bántsátok azokat, akik viselni fogják fejükön a tfilint, ruhájukon pedig a „szemléltető rojtokat”, a cicitet – fejezi be a midrás.

Mindezen gondolatok, tanulságok nemcsak a hagyományos, a klasszikus családi szederekre vonatkoznak, de a közösségekre is. A „megőrzés éjszakája” a gyönyörködés is. A sokféle haggada, a színes képek, a fülbemászó, jól ismert énekek, a gyermek Má nistánája, az afikoman elrejtése és megtalálása körüli dramaturgia, Élijáhu fogadása – ez a SZÉDER.

Erre szolgál a jókívánság: CHÁG PESZÁCH SZÁMÉÁCH!

Ráv

A magyarországi zsidóság osztozik a franciaországi zsidóság fájalmában

A Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének vezetői levelet írtak dr. Richard Prasquier úrnak, a Franciaországi Zsidó Intézmények Képviselői Tanácsa (CRIF) elnökének. Ebben együttérzésüket fejezték ki a Toulouse-ban elkövetett merénylet miatt, részvételekről biztosították a gyászoló családokat, és tudatták: osztoznak az egész franciaországi zsidóság fájalmában.

Fájdalommal és mély megdöbbenéssel hallottuk a hírt, hogy hétfőn reggel Toulouse-ban vadállati kegyetlenséggel meggyilkolták a zsidó iskola három diákját és egy tanárukat.

Semmi sem indokolhatja azt, hogy valaki ártatlan gyermekekre támadjon, hogy emberi életet oltson ki.

Ez az esztelen, nyilvánvalóan rasszista indíttatású gyilkosság ismételt bizonyítja, hogy milyen veszélyes az antiszemitizmus minden fajtája, hogy a zsidók elleni szóbeli támadások fizikai támadásokhoz, emberek meggyilkolásához vezetnek.

Az egész magyarországi zsidóság együtt érez az áldozatok, a gyermekek rokonaival, hiszen mindannyian tudjuk, nincs nagyobb fájdalom annál, mint ha egy szülő elveszti gyermekét.

Kérem, fogadja őszinte részvételnívánatunkat, és tolmácsolja azt az áldozatok családjának és az egész zsidó közösségnek Franciaországban.

Önökkel együtt imádkozunk, gyászolunk, és emlékezni fogunk az esztelen gyűlölet újabb zsidó áldozataira.

Dr. Feldmájer Péter
elnök

Zoltai Gusztáv
ügyvezető igazgató

Kardos Péter

Merénylet és a négy mártír

Véres támadás egy zsidó iskola ellen

A szülők és a gyermekek bebocsátásra vártak Toulouse zsidó iskolája előtt, amikor egy motorkeréppárral érkező támadó tüzet nyitott rájuk. A merénylő motorjáról leszállva kezdett el tüzelni válogatás nélkül mindenkire.

A támadásban életét veszítette egy férfi és két fia, valamint egy másik család gyermeke. A meggyilkolt rabbi 30 éves volt, gyermekei pedig három-

és hatévesek; a negyedik áldozat egy nyolcéves kislány. Több gyerek is megsérült, egy 17 éves fiút kritikus állapotban szállítottak kórházba.

Egész Franciaországban megerősítették az iskolák biztonsági ellenőrzését. Az Ozar Hatorah iskola körülbelül 150 diákjának hazajutását rendőrök biztosították.

Az index.hu-nak Radvánszki Péter

Toulouse-ban élő reformrabbijelölt elmondta, hogy a város 20–25 ezres zsidó közössége további támadásoktól tart.

A lövöldözés – melyet Radvánszki elmondása szerint rögzített az iskola biztonsági kamerája is – feltehetően összefügg a múlt héten hasonló módon elkövetett két, színes bőrű katonák ellen irányuló merénylettel.

(Helyszíni tudósítónktól)

Izrael a holtak és az élők menedéke

Szédereste három gyermekkel kevesebb kérdezheti édesapját: Má nistáná? – Miben különbözik ez az éjszaka a többi éjszakától? Megválaszolatlan marad a kérdés. Mert kettőnek az édesapját is meggyilkolták. És elment egy harmadik gyermek is. Az ő édesapja többé nem tud kinek válaszolni.

Ebben fog különbözni ez az éjszaka minden más éjszakától. Nemcsak náluk, de az egész világ zsidóságának széderasztalánál.

Lél simurim – a Megőrzés éjjele. 17 nappal előtte még nem volt... kellett volna. Így maradt a tragikus valóság: örök nyugalomra helyezték a gyermekeket (még leírni is szörnyű).

Izraelben! Abban az országban, amelyben megalakulása óta nagyobb a világból menekültek száma, mint a „természetes” alijáé. Mindennapi imáinkban ezért az országért aggódnak.

Ribono sel olám! Világnak Ura! Adj békés nyugalmat a négy áldozatnak a Te földeden. A holtaknak nyugalmat, az élőknek nyugalmat.

Temetés Jeruzsálemben

A szertartás a Givat Shaul Har Hamenuchot temetőben zajlott le. Reuven Rivlin, a Kneszet szóvivője elmondta: „Az izraeli nemzet gyászolja a meggyilkolt, ártatlan lelkeket. Izrael államnak kötelessége, hogy biztosítsa a zsidók számára a szabad élet lehetőségét, bárhol is éljenek a földön; tudnunk kell, hogy szabadon tanulhatnak, védve és biztonságban vannak. Hiába is próbálja bárki a gyűlöletet igazolni, a gyűlölet értelmetlen. A toulouse-i iskolás gyerekek meggyilkolása értelmetlen volt, ahogy az itamari gyerekek meggyilkolása is. A tettesek vadállatok, akik nem tesznek különbséget izraeli vagy francia zsidók, ortodox vagy szekuláris zsidók között. Nagyon jól tudják, hogy mi mind egymás testvérei vagyunk. Izrael mindig is büszke az örökségére, őzi hagyományait.”

Eli Yishai belügyminiszter megkérte a francia kormányt, hogy minden lehetséges eszközzel kerítse kézre a merénylőket.

Shlomo Amar szefárd főrabbi kijelentette: „Sírunk és gyászolunk, de nem esünk kétségbe a gyilkosságok miatt. A történelem után a fájdalom hihetetlen.”

Yuli Edelstein diplomáciai és diaszpóraminiszter és Yona Metzger askenázi főrabbi is beszédet mondott a temetésen.

A francia katonai repülőgép a négy áldozat holttestével Alain Juppé francia külügyminiszter kíséretében érkezett meg a zsidó államba.

Juppét a Ben Gurion repülőtéren Danny Ayalon izraeli külügyminiszter-helyettes fogadta, és megköszönte neki a francia kormány együttműködését. Juppé előreláthatólag Simon Peresz államfővel és Benjamin Netanjahu miniszterelnökkel is találkozik a rövid látogatás alkalmával.

Juppé a temetésen így fogalmazott: „A zsidóság ellen elkövetett támadás mind a 65 millió francia állampolgár elleni támadással ér fel. Franciaország mindent elkövet annak érdekében, hogy ilyen felfoghatatlan tragédia soha többé ne forduljon elő. Franciaország nem tolerálja a terrort.”

Nicolas Sarkozy hétfőn részvétlevelet küldött Benjamin Netanjahunak: „Ahogy Franciaország és Izrael minden állampolgára, én magam is megdöbbenem és felháborodtam, amikor reggel értesítettek a toulouse-i tragédiáról, amelynek során négy embert, köztük három gyermeket gyilkoltak meg. Legmélyebb részvételemet fejezem ki Önnek és Izrael népének.”

(A Mazsihisz / Jerusalem Post nyomán)

DEBRECEN

Megalakult a Közép- és Kelet-Európai Zsidó Hitközségek és Szervezetek Szövetségének Egyesülete

A mintegy kétszáz, több országból, az alapító szervezetek képviselőitől megjelent vendég a DZSH Bajcsy-Zsilinszky utcai székházában találkozott, s egy közös ebéd után ültek le tanácskozni, megválasztani a vezetőségi tagokat.

Halász János a mikrofonnál

Az aradi, a békéscsabai, a brassói, a debreceni, a kassai, a kolozsvári, a komáromi, a nagyváradai, a pozsonyi, a salgótarjáni, a szabadkai, a szatmári, a szolnoki, a temesvári hitközség, a Páva utcai körzet, a BPI, a JMP Alapítvány, a makói Dr. Kecskeméti Ármán Alapítvány, a Maccabi Vívó és Atlétikai Klub, valamint a Debreceni Zsidó Templomért és Temetőért Alapítvány váltak a szervezet tagjává.

A megválasztott vezetők: Horovitz Tamás (DZSH) elnök, Róth Tibor (Brassó) alelnök. Elnökségi tagok: Kürti Csaba (JMP), Felix T. Koppelman (Nagyvárad), Bermann Dávid (Szolnok), Ionel Schlesinger (Arad). Titkár: Heller Zsolt (DZSTTA), szóvivő: Breuer Péter (BPI).

A nagyszabású esemény a Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat Árpád Termében folytatódott, ahol a beszédek elhangzását követően sor került a hivatalos aláírási ceremóniára is.

Heller Zsolt bevezető szavai után Horovitz Tamás elnök köszöntötte a már felsorolt hitközségek delegációja mellett Halász Jánost, a Nemzeti Erőforrás Minisztérium államtitkárát, Papp Lászlót, a város alpolgármesterét, Kocsis Róbertet, a megyei önkormányzat közgyűlésének alelnökét, Zoltai Gusztávot, a Mazsihisz ügyvezető igazgatóját, Szabó Györgyöt, a Mazsók elnökét, Bíró Rozáliát, Nagyvárad alpolgármesterét, Radu Tirlét, a Bihar Megyei Tanács elnökét, a Fedrom képviselőtől megjelenteket, az Egyháziügyi Államtitkárság részéről Weisz Pétert, a Műszaki Egyetem dékánját, a Református Hit tudományi Egyetemről Kustár Zoltán rektorhelyettét és Hódossy-Takács Előd docent, a MODEM, a Déri Múzeum, a DORCAS igazgatóit, lelkészeket, rabbikat (Nagyvárad és Debrecen), a Magyar–Izraeli Baráti Társaság elnökét.

Horovitz Tamás beszélt egyebek mellett a DZSH és a határon túli hitközségek közötti sok-sok éves jó munkakapcsolatról. Szólt arról, miként fogalmazódott meg az igény (a brassói és a debreceni közösség indítványára) egy minden eddiginél hatékonyabb, hiánypótló szervezet létrehozására. A cél egyebek mellett az együttműködés mind vallási, mind világi értelemben. A közvetítendő üzenet: „Jövönk az összefogás!” Mindent meg kell tenni annak érdekében, hogy a zsidóság jelene és jövője a Kárpát-medencében biztosított legyen.

Halász János államtitkár szerint minden társadalom a közösségekből meríti erejét. Tagjai lehetnek sokfélék, gondolkodhatnak sokféleképpen,

egyben azonban biztosan találkoznak: az együvé tartozásban. Útjuk, a jelen, a jövő, a célok közösek. Az államtitkár kiemelte: a DZSH hazánk legnagyobb vidéki zsidó közössége, melynek ereje, felelőssége van. Halász János a város polgáraként büszke rá, hogy Debrecen ilyen összetartó, hagyományokban gazdag közösséget mondhat magának. Előremutató kezdeményezésükhöz, a megalakuló szövetség létrejöttéhez gratulált, jó munkát kívánva.

Zoltai Gusztáv szólt arról, hogy e hitközség már többször példát mutatott toleráns kezdeményezésből, nagyszerű igyekezetből, hogy összehívja mindazon zsidókat, akik készek kinyújtani egymás felé a kezüket. Nemcsak dunántúliak, alföldiek, budapestiek, tiszántúliak gyűltek itt össze, hanem a határon túlról érkezettek is, sőt olyan barátok, akik Izraelből, netán Amerikából jöttek el. Úgy látszik, tette hozzá, hogy Debrecen szellemisége mindig megfelelt az adott kor kihívásának. Kossuth Lajos ebben a városban hajtotta végre 1849-ben talán legjelentősebb történelmi tetteit, és 1945-ben itt ragyogott fel az Ideiglenes Nemzetgyűlésben a megújuló Magyarország fénye.

Az a szövetség, amelynek Alapító Okiratát most aláírjuk – folytatta beszédét az ügyvezető igazgató –, nemcsak rögzíti azt a nagyszerű, értékes utat, amelyet eddig közösen megtettünk, hiszen éppen ez tette lehetővé,

Horovitz Tamás parafál

hogy innen továbbléphessünk, hanem most, ettől a ponttól valami új és ösztönző mozgalom indítható el.

A magyar zsidó lélek, szellem és vallás, értékőrző hagyomány és teremtő akarat immáron jól körülhatárolható módon, önálló entitásként jelenik meg. Egymást erősítjük az alkotáásban, a zsidó vallási tudat elmélyítésében, tradícióink őrzésében. Ivri ánochi! Zsidó vagyok én! Akár ez az ősi bibliai felkiáltás is lehetne szerződésünk első mondata. Mert ez a célunk. Megőrizni népünk szövetségét egyénenként, családonként, településenként, régióként és országonként, sőt földrészenként, hogy feloldódjunk az Örökkévaló végtelenségében. Ebben nem nyerhet teret az elkülönülés, a fal, az elválasztás, a rivalizáló másság. Igen, mi ezt őrizzük, és mutassuk fel a Kárpát-medence zsidó szellemiségeként!

Radu Tirla a romániai Bihar megye lakói nevében követte meg a zsidókat a történelemben ért atrocitásokért, és kérte a Teremtőt, adjon erőt számukra, hogy meg tudják bocsátani a sok szörnyűséget.

A város alpolgármestere, Papp László elmondta: a szövetségnek a Kárpát-medencei zsidóság erős szervezetévé kell válnia, olyan szervezeté, amely összefogja és összetartja a hazai és határon túli zsidóságot.

Bíró Rozália, Nagyvárad alpolgármestere beszélt városa hajdan volt és napjainkban is létező, példaértékű zsidó közösségéről.

Kocsis Róbert alelnök örömmel látja, hogy ma a négy országban működő hitközségek és zsidó szervezetek mérföldköhöz értek, hiszen az alapszabály elfogadása azt is jelzi: a közösségek a korábbinál magasabb szintre lépve, intézményesítve kívánják céljaikat megvalósítani.

Ionel Schlesinger, a Romániai Zsidó Hitközségek Szövetségének elnökségi tagja, egyben az aradi hitközség vezetője úgy ítélte meg, hogy természetes dolog a közös problémákat átbeszélni, a múltat nem feledve együtt gondolkodni. Szólt emellett a jelenről, valamint a jövő építéséről is.

Szabó György, a Mazsók elnöke elmondta, hogy mindig különös örömmel jön Debrecenbe, ahonnan családja egy része is származik. Igen nagy jelentőségűnek ítélte meg az eseményt, hiszen köztudott, hogy a debreceniek mindig élen jártak a határon túli kapcsolatok ápolásában, amelyek 1997-től kezdve élnek, főként erdélyi hitközségekkel.

A köszöntők, beszédek elhangzása után Heller Zsolt fejezte ki köszönetét mindazoknak, akik megtisztelték jelenlétükkel az eseményt, majd Aser Ehrenfeld debreceni főrabbi ünnepi gondolatai következtek.

Pürim kapcsán szép programot adott elő a nagyváradai hitközség

vezetője, aki a zsidó közösség jövőjéről beszélt, és a zsidó kultúra megőrzéséről is.

A zsidó kultúra megőrzéséről is beszélt a nagyváradai hitközség vezetője, aki a zsidó közösség jövőjéről beszélt, és a zsidó kultúra megőrzéséről is.

A zsidó kultúra megőrzéséről is beszélt a nagyváradai hitközség vezetője, aki a zsidó közösség jövőjéről beszélt, és a zsidó kultúra megőrzéséről is.

A zsidó kultúra megőrzéséről is beszélt a nagyváradai hitközség vezetője, aki a zsidó közösség jövőjéről beszélt, és a zsidó kultúra megőrzéséről is.

A zsidó kultúra megőrzéséről is beszélt a nagyváradai hitközség vezetője, aki a zsidó közösség jövőjéről beszélt, és a zsidó kultúra megőrzéséről is.

A zsidó kultúra megőrzéséről is beszélt a nagyváradai hitközség vezetője, aki a zsidó közösség jövőjéről beszélt, és a zsidó kultúra megőrzéséről is.

A zsidó kultúra megőrzéséről is beszélt a nagyváradai hitközség vezetője, aki a zsidó közösség jövőjéről beszélt, és a zsidó kultúra megőrzéséről is.

A zsidó kultúra megőrzéséről is beszélt a nagyváradai hitközség vezetője, aki a zsidó közösség jövőjéről beszélt, és a zsidó kultúra megőrzéséről is.

A zsidó kultúra megőrzéséről is beszélt a nagyváradai hitközség vezetője, aki a zsidó közösség jövőjéről beszélt, és a zsidó kultúra megőrzéséről is.

A zsidó kultúra megőrzéséről is beszélt a nagyváradai hitközség vezetője, aki a zsidó közösség jövőjéről beszélt, és a zsidó kultúra megőrzéséről is.

A zsidó kultúra megőrzéséről is beszélt a nagyváradai hitközség vezetője, aki a zsidó közösség jövőjéről beszélt, és a zsidó kultúra megőrzéséről is.

A zsidó kultúra megőrzéséről is beszélt a nagyváradai hitközség vezetője, aki a zsidó közösség jövőjéről beszélt, és a zsidó kultúra megőrzéséről is.

A zsidó kultúra megőrzéséről is beszélt a nagyváradai hitközség vezetője, aki a zsidó közösség jövőjéről beszélt, és a zsidó kultúra megőrzéséről is.

A zsidó kultúra megőrzéséről is beszélt a nagyváradai hitközség vezetője, aki a zsidó közösség jövőjéről beszélt, és a zsidó kultúra megőrzéséről is.

A zsidó kultúra megőrzéséről is beszélt a nagyváradai hitközség vezetője, aki a zsidó közösség jövőjéről beszélt, és a zsidó kultúra megőrzéséről is.

A zsidó kultúra megőrzéséről is beszélt a nagyváradai hitközség vezetője, aki a zsidó közösség jövőjéről beszélt, és a zsidó kultúra megőrzéséről is.

A zsidó kultúra megőrzéséről is beszélt a nagyváradai hitközség vezetője, aki a zsidó közösség jövőjéről beszélt, és a zsidó kultúra megőrzéséről is.

A zsidó kultúra megőrzéséről is beszélt a nagyváradai hitközség vezetője, aki a zsidó közösség jövőjéről beszélt, és a zsidó kultúra megőrzéséről is.

Körzeti kitekintő

Bethlen tér

Névadás

Bensőséges ünnepség színhelye volt a templom Sökálím szombatján. Ekkor kapott héber nevet Salamon Gábor és Anikó kislánya, Eszter. Az örömapa és a nagypapa ebből az alkalomból a tóra elé járult, ahol Deutsch Róbert főrabbi a *Goldé Libe* nevet adta a gyerekeknek.

Az örömszülők az imádkozást követően kiduson látták vendégül a nagy számban megjelent rokonokat, vendégeket és a közösséget.

Bát micvá

A díszteremben tartották Halász Anna, Cháne Mirjám bász Nomi Cháje bát micvá ünnepségét. Több mint 150 vendég tisztelte meg a Beer családot, közöttük Schöner Alfréd rektor-főrabbi, Feldmájer Péter, a Mazsihisz elnöke, a templom hívei és a kiterjedt baráti kör. Fekete László főkántor ünnepi zsoltára után Annára irányult a figyelem, aki bizonyította jártasságát és felkészültségét a hagyományok, a zsidó ünnepek és a kásrut világában.

Deutsch Róbert főrabbi mondott köszöntőbeszédet, útravaló tanítást adva a kislánynak, majd a Mindenható áldását kérte további életére. Az ünnepelt tartalmas beszéde után a Beer család következett. Az örömapa, Noémi, a nagypapa, Iván és a nagybácsi, Gyuri megható, kedves szavakkal szólottak Annához. Örömeiket fejezték ki, hogy ezen a gyönyörű ünnepen együtt lehetnek azokkal, akik fontosak a családnak.

A szertartást és a beszédeket követően bőséges fogadáson látták vendégül a megjelenteket. A finom ízekről a Laky Konyha gondoskodott.

Szeretkórház

Zájin ádar

Ebben az évben is megtartották a hagyományos megemlékezést. Elsőként Szinai T. József elnök köszöntötte a hittestvéreket. Deutsch László főrabbi szólt Mózesről, a zsidóság legnagyobb tanítómesteréről, majd tórai tanítást tartott. Az ünnepélyes halvacsa elfogyasztása után Fruchter Sándor mondta el az étkezés utáni imát.

Szeged

Tudományos konferencia

Hagyománylancolat és Modernitás címmel kétnapos tudományos konferenciát szervezett az SZTE Néprajz Tanszéke, a Gál Ferenc Hittudományi Főiskola, az ORZSE, a Bálint Sándor Kutatóműhely és a hitközség. Az ülészeket Kiss Imre általános helynök, Oláh János, a Zsidó Egyetem docense, valamint Barna Gábor, a Néprajz Tanszék vezetője nyitotta meg. Az előadások a zsidó és keresztény hagyományvilág legkülönbözőbb szegmenseit mutatták be. A konferencia megszervezésében elvülhetetlen érdeme volt Glässer Norbertnek, a Néprajz Tanszék tanárának, valamint Zima Andrásnak a rabbiképző részéről. A közel 30 előadó közül Voigt Vilmos (ELTE) egyetemi tanár és Urbancsok Zsolt tudományos kutató osztatlan sikert aratott. Az első napnak a Néprajz Tanszék adott otthont, a másodikkal pedig a hitközség díszterme.

Az ORZSE delegációjának látogatása

A diákokat és tanáraikat Markovics Zsolt főrabbi fogadta a temető bejáratánál, ezt követően a sírkert gondnoka, Nagy István, Katona Krisztián és közösségünk rabbija mutatta be az „Élők házát”. Jártunk a Cinteremben, elzarándokoltunk a mártírok központi emlékművéhez, valamint felkerestük Löw Lipót és Löw Immanuel sírját is. A hivatalos program a Szegedi Nagyszinagógában folytatódott, a résztvevők megismerhették a templom történetét, valamint jelképeit. A rengeteg kérdést követően a hitközség dísztermében ebédelt vártuk vendégeinket, majd a delegáció Sommer László és Katona Krisztián vezetésével Makóra látogatott, hogy megismerkedjen a nagy múltú közösség történetével. Ezután visszatértek Szegedre, ahol a városi kórséta vezetést Katona Krisztián látta el.

L. A.

Apró József, az 56-os Magyar Szabadságharcos Hagyományörző Veteránok Szövetségének elnöke, dr. Bános Csaba alelnök és dr. Bános Nándor vezetőségi tag a veteránszervezet és a Mazsihisz nevében március 15-én koszorút helyezett el a Batthyány-örökmécsesnél.

GJ

KOMORÓCZY PROFESSZOR: ILYEN MÉG NEM VOLT!

Különös Scheiber-díjátadó

1. A tények

A Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium rendezésében, a Múzeum utcai Károlyi-Csekonicz Rezi-dencia épületében idén is átadták a Scheiber Sándor-díjat, utalva a névadóra, a sokoldalú tudós emberre, aki egyszerre volt nyelvész, irodalomtörténész, a nyelvtudományok doktora, a Rabbiképző Intézet igazgatója, a neológ zsidóság egyik kiemelkedő alakja. A kitüntetést minden évben olyanok kaphatják meg, akik a hebraisztika, a judaisztika, a zsidó vallás és oktatás, valamint a zsidók és nem zsidók közötti párbeszéd és tolerancia előmozdításáért – a magyar nemzeti kultúra szolgálatában – kimagasló munkát végeztek.

Az eseményen részt vett – mások mellett – Szászfalvi László, a KIM egyházi, nemzetiségi és civil társadalmi kapcsolatokért felelős államtitkára, Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi, Domán István főrabbi, Radnóti Zoltán és Verő Tamás rabbik, Feldmayer Péter, a Mazsihisz elnöke, Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató, Scheiber Sándor családja, tudósok, például Komoróczy Géza (hebraista, történész) és Fröhlich Ida (Pázmány Péter Katolikus Egyetem), a Hitközség és a minisztérium munkatársai.

Polgár Judit (KIM) elsőként Schweitzer Józsefet kérte fel köszöntője elmondására. A kuratórium elnöke üdvözölte a megjelenteket, bejelentette a kitüntetett nevét, valamint azt a személyt, aki méltatni fogja, majd elsőként gratulált a díjazottnak.

A magyar és az izraeli himnusz elhangzása után Szászfalvi László államtitkár beszédében elmondta: Ma emlékezünk és ünnepelünk is egyben! A múlt, a jelen és a jövő összekapcsolódik. Óra emlékezünk, a 20. század legjelentősebb hebraistájára, az egyik legnagyobb magyar filológusra, Scheiber Sándorra, akinek a nagyságán alapul a ma átadandó, róla elnevezett díj. Ahogy az itt jelen lévő Komoróczy Géza professzor úr is írta róla, „Scheiber, a tudós a XIX. századi hazaszerető magyar zsidóság hagyományait élte”, teljes értékű zsidó életet, amelynek során ő a zsidó hagyományt nem országok szerint tagolódóan, hanem egyetemesen értelmezte és kutatta. Professzor volt, a tudományok doktora, a budapesti Rabbiképző Intézet újjászervezője és évtizedeken át igazgatója, a magyar és nemzetközi folklorisztikának már életében is klasszikusa. Az igazságot kereste egész életében, ahogy ő maga mondja: „Keressétek az igazságot! Nem lehet mindig gyakorolni az igazságot, mert az emberi élet nem bírja el. De tudni róla, hallgatagon, mint az Istenről: ez az élet értelme... Az igazság, amely szól hozzátok az érzékelésből és az álomból, a tapasztalásból és a gondolatból, a versekből és a tárgyakból, a zenéből és a tájból – ez a csodálatos, hideg fényű sugárzás ünnepé avatja az életet.”

Annak ellenére, hogy külföldön ismert volt – számos külföldi tudományos társaság tagja, kitüntetettje volt a professzor úr –, mindvégig magyar tudós maradt. A magyar irodalomnak és a magyar népköltészetnek minden műfajában egyik legalaposabb kutatója és ismerője, akinek munkássága napjainkban is élő forrás.

A díjazott tudós, az izraeli Shaul Shaked munkásságát, érdemeit Fröhlich Ida méltatta. Előadásából idézünk.

„Díjanknál elvárás, hogy a díjazott munkássága valamilyen módon kapcsolódjon a díj névadójának tevékenységéhez; különös szerencse, ha a névadó és a díjazott között valamilyen személyes kapcsolat is létezik. A Scheiber-díj adományozásánál nem feledhetjük, hogy a mérce Scheiber Sándor munkássága.

[...] Shaul Shaked Magyarorszá-

gon, Debrecenben született 1933-ban. Szülőházában azonban mindössze egy évet töltött, a család a következő évben alijázott az akkori Palesztinába. A jeruzsálemi Héber Egyetemen szerzett BA diplomát arab nyelv és irodalom és sémi filológia szakokon 1955-ben, majd ugyanott MA diplomát, ugyancsak arab nyelv és irodalom és összehasonlító vallástörténet körében 1960-ban. Doktorátusát a University of London School of Oriental and African Studies intézetében szerzi iráni nyelvekből, 1964-ben. A következő akadémiai évet is itt tölti tanársegédként, majd visszatér Izraelbe, és 1965-től a jeruzsálemi Héber Egyetemen folytatja karrierjét.

[...] Más területet jelent az Irano-Judaica nemzetközi konferenciáinak rendszeres szervezése és kötetek kiadása (2003-ig öt kötet jelent meg). A konferenciák a zsidóság és Irán kapcsolatát, illetve a zsidó-perzsa kultúra hagyományait kutatják.

[...] Shaked mint genizakutató ugyanabból az anyagból dolgozik, mint Scheiber, vagyis a geniza forrásaiból – csak hogy még előbbi a szerkesztett művek, Maimonidész-kéziratok körében mozog és kapcsolja össze a világ számtalan gyűjteményébe szétszóródott töredékeket, ezek alapján rekonstruálva egy-egy kézirat szövegét, addig Shaked a mindennapi életben használt mágikus szövegek genizából ismert példányait tárja fel, kutatja és kapcsolja össze máshonnan ismert, hasonló célokat szolgáló szövegekkel, pontosabban tárgyakkal és a rajtuk levő szövegekkel.

[...] Tudományos eredményei és tudománypolitikai érveit együttesen teszik méltóvá az elismerésre, melynek lehetséges kifejezése a most átnyújtandó Scheiber Sándor-díj.”

Ezt követően Szászfalvi Attila államtitkár Navracsics Tibor miniszterelnök-helyettes nevében, Magyarország kormányának szellemi-lelki és kulturális elkötelezettsége mellett, átadta az érmet és az elismerő oklevelet Shaul Shakednek.

A díjazott meghatóttan mondott köszönetet, beszélt életéről, pályafutása meghatározó időszakairól. Elmondta, mikor és hogyan ismerkedett meg Scheiber Sándorral, mennyiben és miként segítette a nagy tudós az akkor ifjú embert, majd szövegét egy új afganisztáni genizafelfedezéséről.

A gratulációk után a médiák fotósai körülvették az ünnepeltet, régi ismerősök találtak egymásra. Az esemény színvonalas állófogadással (Carmel étterem) végződött.

Gj

2. Ami még nem volt Komoróczy Géza az idei átadás háttéréről

Komoróczy Géza professzor, a kuratórium tagja a díjátadón felszólalásában többek között úgy fogalmazott, „példa nélküli, hogy a kuratórium által előterjesztett névsorból a minisztériumban bárkit is kihúzzanak, most ez történt Iványi Gábor lelkéssel, a harmadik jelölt, Kecskeméti Károly tudós pedig nem vette át a díjat”. Az alábbiakban a professzor felszólalásának szerkesztett változatát olvashatjuk.

Kedves Barátaim!

A mai nap példa nélküli a Scheiber Sándor-díj történetében. 1996 óta, amikor a díjat a kormány megalapította, mindaddig nem volt egyetlen olyan év sem, amikor az illetékes miniszter vagy megbízottja a díjat nem Scheiber Sándor halálának évfordulóján adta át.

Az időpontot a díjat újraszabályozó 6/2011. (II. 24) KIM rendelet rögzíti („a főrabbi halálának évfordulóján”, VII/3. §). Ma – az idejében megtartott kuratóriumi ülés, a javas-

latok előterjesztése után – három hét csúszással kerül sor a díjátadásra, kizárólag az illetékes minisztérium hibájából. (Egy közbülső szóbeli információ szerint „a miniszter úr még nem ért rá dönteni”).

Eddig nem volt egyetlen olyan év sem, amikor csak egy kitüntetett vehette át a díjat, az első év öt kitüntetettje után eleinte ketten, az utóbbi években pedig mindig hárman kapták meg. A kuratórium által kitüntetésre javasolt három személy közül csak egy veszi át a díjat.

Miniszteri díjról van szó, a kuratórium csak javaslatot tesz, és az illetékes miniszter dönt, de eddig nem volt egyetlen olyan év sem, amikor az illetékes miniszter valakit kihúzott volna a kuratórium által előter-

Iványi Gábor. A tudósokból álló kuratórium méltónak találta. A kormány nem

jesztett névsorból. Ebben az évben ez történt: a miniszter kihúzta Iványi Gábor, a kuratórium egyhangúlag javasolt a kitüntetésre, mint az egyik olyan keresztény lelkészt, aki mindig határozottan kiállt a zsidók és nem mellelesleg a vallásszabadság mellett, tud héberül, egyházi szolgálatában használja is a nyelvet és a zsidó liturgia elemeit.

Eddig nem volt egyetlen olyan év sem, amikor a kuratórium által kitüntetésre javasolt személyek közül valaki visszautasította volna a megítélt és Scheiber Sándor neve miatt nagy presztízsértékű díj átvételét.

Az idén a kuratórium által ugyan csak egyhangúlag kitüntetésre javasolt Kecskeméti Károly, a neves egykori makói rabbi, Kecskeméti Armin unokája, anyai ágon Löw Lipót dédunokája, személyes ok miatt nem akarta a díjat átvenni.

A Párizsban élő kiváló levéltáros és történész, a francia állami levéltárak ny. helyettes főigazgatója, aki nemzetközileg jelentős szerepet játszott a gyarmati uralom alól felszabaduló országok levéltárügyének megszervezésében, történeti munkáiban, a magyar parlamentarizmusról vagy a 20. századi nemzeti liberalizmusról írt könyveiben, a magyarországi zsidók emancipációjáról és társadalmi helyzetéről szóló több terjedelmes tanulmányában (ezek mind megjelentek magyarul is) nagy tudományos hittel és szuggesztivitással hirdette, hogy a zsidók helyzete mindig szorosan összefügg a liberális eszmék érvényesülésének lehetőségeivel.

Az eseményekre, amelyek kétségessé teszik munkánkat, reagálnunk kell mint testületnek, de valamennyiünknek külön-külön személyesen is.

A botrány arra készítet, hogy felvessem Nektek, a kuratórium évek óta harmonikusan együtt dolgozó tagjainak: mit tehetünk? Mit kell tennünk?

(Munkatársunktól)

Beszóltak a fiatalok – Náci, rasszista, antiszemita

Náci, rasszista, antiszemita – ilyen és ehhez hasonló jelszavakkal várta mintegy kétfutacnyi fiatal Gaudi-Nagy Tamást a Budapesti Corvinus Egyetem Tárcaütökör rendezvényén. Az eset országos hírré dagadt, és információink szerint még a kormánypartok soraiban is megosztást hozott.

A jobbikos politikus a Navracsics Tibor miniszterelnök-helyettesrel rendezett vitára tartott, amikor egyetemisták egy csoportja hangos sípolással és skandalással fogadta a rendezvénynek helyet adó előadóterem előtt. A Jobbik 2010-es igazságügyi-miniszter-jelöltjénél rövid idő alatt elszakadt a cérna. „Mocskos kis primitív diktátorok vagytok” – üvöltötte az ellene tüntetőknél, majd hozzátette: „a szemkilövető főnökötöket előbb-utóbb börtönbe fogjuk zárni”. A rendezvény után néhány diák arról számolt be, hogy személyesen őket is ugyanezzel fenyegette meg.

A hosszú percekig tartó zajongásra a teremben helyet foglaló Jobbik-szimpatizánsok egy része is kisereglett, és bekapcsolódott a vitába. Egy felpaprikázott kopasz jobbikos leköpte az egyik tüntető fiatal lányt, haverja pedig úgy csillapította indulatait, hogy szétszórta a tiltakozók transzparensait. A körülbelül öt-hat percig tartó füttykoncert után Gaudi igencsak feldúltan lépett be az előadóterembe. „Szerencsénk van, ők anélkül tiltakozhatnak, hogy kilőnék a szemüket” – mondotta az agyvérzés határállapotában, és talán ezért ragadtatta magát odáig, hogy kijelentse: „én vagyok a demokrata, ők pedig az antidemokratikusak”.

A moderátor szerepet betöltő Török Gábor a vita elején azzal indította, hogy megvolt a médiaesemény, térjünk gyorsan a tárgyra. Az egyébként meglepően baráti hangvételű beszélgetés első felszólalója Navracsics Tibor volt, ám ahogy átadta a szót jobbikos partnerének, néhány egyetemista pattant fel a teremben, és számon kérték a fideszes minisztert: „Azzal, hogy egy asztalhoz ül Gaudi-val, ön szalonképessé tesz egy nyíltan antiszemita, gyűlölködő pártot” – mondta egyikük. Az igazságügyi tárca vezetője nem válaszolt, a későbbiekben a királyság intézményét éltető Gaudi és a közönség soraiban helyet foglaló Morvai Krisztina (öt senki sem hívta) ellenben egyesült erővel esett az egyetemistának, akit rövidesen kivezettek a teremből. A jelenet még két ízben ismétlődött meg a legváratlanabb pillanatokban, és a fiatalok kezében „Corvinus students: Jobbik is not welcome here” feliratú tábla virított.

Ami a moderátor szerepét betöltő Török Gábor és az egyetem vezetését illeti, ők másképp vélekednek az európai viszonylatban is szalonképtelen Jobbikról. Mind a vezető politikai elemző, mind a Corvinus rektora, Rostoványi Zoltán úgy nyilatkozott a kérdésben, hogy annak a pártnak, amelyik 2010-ben 850 ezer szavazatot kapott, van helye egy ilyen fórumon. „Ha nem így lenne, a párt nevének említését, programjának olvasását, képviselői parlamenti felszólalásainak tanulmányozását is meg kellene tiltanunk hallgatóinknak” – érvel blogjában Török Gábor; a Corvinus rektora pedig úgy véli: ahogyan az iszlamistákkal is le kell ülni a közel-keleti konfliktusok kezeléséhez, mivel megkerülhetetlen tényezők, úgy a Jobbik is megérdemli az esélyt. Török egyébként Gaudi kifütyülése után a tiltakozó fiatalokkal kapcsolatban fogalmazta meg a rendőrségi beavatkozás igényét a folyosón, mondván: Németországban ezért akár börtönbe is zárnák őket.

Mivel Lázár János, a legnagyobb kormányzópart, a Fidesz frakcióvezetője egy reggeli rádióműsorban azt találta mondani, hogy a Corvinuson zajló vitákban a Jobbik legitimálása zajlik, és ez őt személy szerint megdöbbent, szerettük volna meg tudni a kormányzóvívői irodától, hogy a tudatos konszolidáció jegyében ülnek-e a miniszterek (Pintér, Navracsics) egy asztalhoz a szélsőjobb vezetőivel. Tőlük lapzártánkig nem sikerült választ kapnunk, Juhász Rita, a miniszterelnök-helyettes sajtófőnöke viszont arról tájékoztatta lapunkat, hogy Navracsics Tibor immár harmadszor volt vendége a Tárcaütökör rendezvényesorozatnak, és ahogyan korábban, ezúttal sem rajta múlt, hogy ki-vel beszélgetni.

Az esemény utóélete az internetes híradások kommentjeiben és a neonáci portálokon, blogokon zajlott. Mint kiderült, Gaudi csúfos kalandja után nyomban védencét, az alkotmányos rend erőszakos megváltoztatásának előkészületéért elítélt Budaházy Györgyöt hívta, aki a Facebookon közzétett üzenetében azt kérte számon a Jobbik-szimpatizánsoktól, hogy „miért nem volt ott két tucat jobbikos a rendezvényen az ilyen anarchista-bolszevista szutykokat lenyomni”.

Hogy Gaudi zaklatott lelkiállapotának helyreállításához nem volt elegendő egy hétvége, az abból is látszik, amit a parlament keddi ülésén művelt. Az „Egyes migrációs tárgyú törvények jogharmonizációs célú módosításáról szóló törvényjavaslat” vitájában a „szittyomán” honatya kétféle magyarországi cigányról vizionált, amiért a szocialisták soraiból a füleinek ismerősen csengő „rasszista” kifejezést volt kénytelen bezsebelni. „Takaroggyá ki!” – üvöltötte lila fejjel Gaudi a zavaró frekvenciák irányába, de a sz*rházis és a börtönnel fenyegetés sem maradt el repertoárjából.

(hetek.hu)

AZ ÉLET MENETE - JOM HÁSOÁ NAPJA
2012. ÁPRILIS 13.
Budapest – Auschwitz – Birkenau – Budapest
Utazás: április 17–20-ig, autóbusszokkal.
Rendelési határidő: 2012. március 15!
www.eletmenete.hu

Anna Frank emléke

Nemrégiben a berlini Madame Tussaud panoptikum egy közismert mártír alakjával lett gazdagabb. Korábban is látható volt ott Anna Frank, azt a szobrot azonban Hollandiából kapta kölcsön az intézmény. A pozitív visszhang miatt saját viaszfigurát készítettek. A jövőjét még nem sejtő Anna Frank mosolyogva ül az íróasztalnál naplója mellett, az amszterdami szobáját bemutató díszletben.

A holland fővárosban bujkáló német zsidó kislány története olyan, hogy rajta keresztül sokaknak tapintathatóvá és érthetővé válhat az a tragédia, amely a náciizmus hatalomra jutásával Európában bekövetkezett.

Anna Frank 1942. június 12. és 1944. augusztus elseje között vezetett naplót: kezdetben csak a maga kedvéért ragadott tollat, később, amikor megérett benne az elhatározás, hogy híres író nő lesz, elővette a régi szövegeket, és módszeresen átjavította őket. Az volt a terve, hogy naplója alapján egy könyvet állít össze, melyben hű képet fest a háborúról, a német megszállás éveiről Hollandiában. Korai halála – nem sokkal tizenhatodik születésnapja előtt vesztette életét a bergen-belseni koncentrációs táborban – megakadályozta terve megvalósításában. Anna Frank naplója örök érvényű olvasmány, egyaránt szól az övéhez, hasonló gondokkal küszködő fiatalokhoz, az idősebbekhez, akik szeretnék jobban megérteni őket, és szól mindazokhoz, akik tudni akarják, mi történt a Prinsengracht 263. hátsó traktusában bujkáló családokkal a hitleri

megszállás alatt álló Amszterdamban. A napló kötet formájában magyarul nemrég újonnan is megjelent.

Az Anna Frank igaz története című amerikai-cseh életrajzi filmet körülbelül tíz évvel ezelőtti bemutatója óta bizonyára sokan láthatták. Anna nincs elfeledve hazánkban sem. Bizonyítja ezt az is, hogy az Anne Frank – Történelem a mának című vándorkiállítás az elmúlt egy esztendő alatt Egertől Székesfehérváron, Veszprémen, Balatonfüreden át sok helyre eljutott már az Anne Frank Ház és a Holokauszt Emléközpont jóvoltából, hogy a német kislány emlékére keresztül elbeszélje a holokauszt történetét és bátorítsa a fiatalokat a múlt és a jelen átgondolására. Legutóbb az orosházi Táncsics Mihály Közoktatási Intézmény és Tehetségközpontba jutott el az

anyag. Megnyitóbeszédet Zalai Mihály alpolgármester mondott, aki szerint „szembe kell néznünk azzal, amit szüleink, nagyszüleink, déd- szüleink nemzedéke tett... Mark Twain szerint a történelem nem ismétli önmagát, de rímel, tehát a múlttal történő okos szembenézéssel elkerülhetők bizonyos hibák, és meg lehet, meg kell nevezni egyértelműen bizonyos bűnöket, gondolatokat, amelyeknek a szemétdombon a helyük. A rasszizmus, azaz az a gondolkodásmód, amely a külső alapján a különböző emberfajták között hierarchiát állít fel, ide tartozik – fogalmazott. – Anna Frank és családja tragédiája emlékeztessen és figyelmeztessen arra, hogy most, 2012 Magyarországon sem szabad – különösen akkor, amikor egész Európa helyzetét is súlyos gazdasági válság nehezíti – problémáinkra, gondjainkra könnyű megoldásokat találnunk. Nem attól élünk nehezen, mert bármelyik nemzeti vagy vallási kisebbség akadályoz bennünket. Intsen ez a kiállítás is arra, hogy józanul és emberségesen kell gondolkodnunk ezekről a kérdésekről, s ami a legfontosabb, erősítse meg azt a gondolatot, hogy ez a tragédia nem másoké, hanem velünk történt.

Velünk, mert családdal, szomszédal, ismerőssel, barátal történt. A magyar holokauszt pedig Magyarországgal, a magyar nemzetel történt. Ez a mi közös tragédiánk” – zárta gondolatait Zalai Mihály.

– kz –

Fried Imre zcl.

Svát hó 7-én, 95 éves korában elhunyt Fried Imre (Jisrael Meir ben Salom), a Hegedűs Gyula utcai templom örökös tagja, előimádkozója, évtizedekig előjárója, aki hosszú éveken keresztül volt tagja a Mazsihisz országos elnökségének is.

Kisvárdán született 1917-ben. Az apa, Fried Sámuel Tokajból került a kisvárdai jesivába. Ott ismerte meg feleségét, Ellenbogen Fánit, akivel 1916-ban kötöttek házasságot. Öt gyermekük született. A család teljes odaadással és meggyőződéssel követte ősei hitét. Imre soha nem felejtette el a zsidó Kisvárdát, a jiddis nyelvet, a hagyományok tiszteletét, és azt a semmivel nem pótolható szeretetet, amiben szülei felnevelték.

1941-ben vette feleségül Holländer Frimetet. 1942. november végén behívták munkaszolgálatra. A Don-kanyar következett, flekktífusz, éhezés, farkasordító hideg, találkozás az elképzelhetetlen kegyetlenséggel. Csoda volt, hogy túlélte, és hogy felesége mellett Magda húgát és Mordecháj (Patyó) testvérét is viszontláthatta. A szülei, Klári húga és Laci öccse nem tértek vissza a pokolból.

1977-ben ment nyugdíjba a Röviköt Nagykereskedelmi Vállalattól. Attól kezdve szinte minden szabad idejét a hitközségi munkának szentelte. Megválasztották BZSH-képviselőnek, a Hegedűs Gyula utcai zsinagógában gabe lett. Legnagyobb feladatának a talmud-tóra oktatás újjászervezését tekintette. Az 1980-as évek elején, az Országos Vallásoktatási és Vallásművelődési Tanács világi tagjaként kapta a feladatot, akkor, amikor már saját unokáit is ott láthatta a tanulóknak között. Minden tőle telhető megtett azért, hogy ne üljének ki a templomok, legyen minél több olyan fiatal, aki legalább olvasni tud héberül, és van igénye arra, amit esetleg már odahaza sem látott: az ünnepek méltó megtartására.

Amíg csak tehetett, aktív részvevője volt a napi és az ünnepi istentiszteleteknek. Rásekol volt és remek bál tefilla. A régi időket idéző nignujait még 90 éves kora után is élvezettel hallgatta mindenki. Ha az omed elé állt, akkor maga is úgy érezte, hogy sok-sok évvel megfiatalodik.

Hosszú életének utolsó két évtizedét beárménykolta szeretett feleségének váratlan halála jeruzsálemi látogatásuk alkalmával. Az édesanyját a család nem hozta vissza Budapestre, az ősi városban van eltemetve.

A családon kívül a kile is gyászolja. Az a kis közösség, amelyik igazi vezetőségként éli meg hűségesei tagjai elvesztését. A 2011. év vége és a 2012. év eleje különösen fájdalmas volt a Hegedűs Gyula utcai körzet számára. Sorra mentek el a holokauszt túlélők ide kötődő tagjai: Goldstein Jenőné, Radnai Károly, Sípos Béla, Fried Imre.

Áldás emlékükre.

OLVASÓNAPLÓ Székely Jeruzsálem

1.

„...a Bözödújfalun helyén lévő tó partján – a falu Auschwitzól Izraelig és Amerikáig szóródott halottjaira emlékezve...” Amikor az 1950-ben Küsmöden született Szávai Géza könyvét a kezembe vettem, mintha az fogott volna meg engem, és nem én őt, nem tudtam letenni többé, pedig testes, erős, makacs könyv, olyan, mint egy székely, kevés szavú és sokat mondó, ahogy az író írja, csoda, hogy a benne lakó gondolkodásmód és hit nem hódít világszerte.

Küsmöd, Etéd, Kőrispatok, Bözödújfalun, Erdőszentgyörgy – ezeken a falvakon folyik át a Küsmöd pataka, ahogyan ott hívják az embereket, és melynek 1989 óta a völgyet elzáró gát mögött gyűl a vize, melyből még kikandikálnak az elárasztott Bözödújfalun fái, magasabb házai, kéményei. Székely Jeruzsálemnek ma már csak partja van, mert az ma már csak egy tó a vízzel elárasztott Bözödújfalun helyén.

Idézzünk néhány cikket, melyekből kiderül, miként tekintettek Bethlen Gábor erdélyi fejedelem (1613–1629, az ő nevéhez fűződik „Erdély aranykora”) idejében Transsylvania soknemzetiségű és sokvallású polgárai zsidó embertársaikra. „5.-ször. Szabad vallásuk leend, és azt rituális szokásuk szerint, de mások zavarása nélkül gyakorolják.

6.-ször. Ha a keresztény állambeli zsidók Hispániából vagy más helyekről országunkba akarnak menekülni, s itt mások vallását felvenni (ti. az itt lakóknak vallási szabadságában akarnak részesülni), megígérjük, hogy ez szabad lesz nekik, és ugyanezen kiváltságban lesz részük.

7.-ször. Hogy bántalom ne érje őket, megengedtetik nekik keresztény ruhában járni, minden megszégyenítő jelvény használatát és felvétele nélkül.

Lapozzuk fel a Révai nagy lexikonát: „Bözödújfalun kis község Udvarhely vármegye székelykeresztúri járásában. 1910-ben 667 magyar lakta. (...) Hajdan ez volt a székely szombatok lakóhelye. Mivel vallásukat az állam nem ismerte el, izraelitákká lettek, rabbijuk van, izraelita istentiszteleteket tartanak, noha a héber nyelvet nem tudják.”

Esszéregény, lapjain életek, sorsok, történetek, egymásba futó és torlódozó eszmefuttatások kanyarognak. Mesél, figyelmeztet, felemeli bütykök ujját, mint a legendák nagyapója, le és fel futkázva ide-oda négy évszázad távolában, mely a bözödújfalusi zsidózást felöleli, mint a zongorista ujjai a billentyűkön. Azt írja: „Zsidónak lenni, zsidóvá lenni” – bizonyára nagyon bonyolult dolog. De lehetetlenül egyszerűen teszik zsidóvá az embert. „Semmi sem zárja ki, hogy zsidó lehessenek. A hitnek biológiai határt Isten nem szabott. A hit és a lelkiismeret szabad. Hát szabad zsidónak lennem.” Hihetetlen, de elhiszük neki, mert úgy építi fel gondolatait: a Székelyföldnek azon a vidékén – állítja –, a Marosvásárhelytől alig negyven kilométernyire lévő falvak világában, ahol Bözödújfalun létezett évszázadokon át, „ezen a vidéken majd minden családnak volt a 16. század végén egy zsidózó pillanata. És az a pillanat lelkek szerint való...” Tudunk kell, hogy a „zsidózó” szó Erdély földjén nem zsidókat szidalmazó antiszemitákat jelent, mint a környékünkön, hanem a zsidó vallást magukhoz közel engedő szombatistákat, a zsidó vallást szerető, annak jellemzőit magukra öltő székely magyarokat. Hamiskán hunyorító szemek, székelyesen megcsavart gondolatok. „Ha az éppen csak felsejdfített Hivatalnok-Európa is kék-sík, vakon késlekedik – akkor nyilvánvaló, hogy a föld más régióiban fogják kikísérletezni és megalkotni az együttélés mellérendeléses szerkezetének globális érvényes mintáit. És ráerőltetik a csupán beavatkozásra érett Kispolgár-Európára. És én ettől az akár beláthatóan bekövetkező »kibontakozástól« azért félek, mert Európában túl sok a vesztenivaló.”

Szávai Géza nem zsidó. Nem is akar az lenni, mert ennek az egész erdélyi gondolatvilágnak nem az a lényege, hogy olyanok lenni, mint mások, hanem elfogadni másokat olyanok, amilyenek. Elmesél egy történetet, melynek azt a címet adhatnánk Szávai zavaival, hogy „Sérült lelkek kavalkádja”. A 90-es évek elején részese volt egy kulturális jellegű intézmény létrehozásának Magyarországon. Az elindulást ünneplő eseményen odalépett hozzá egy idősebb férfi, és azt mondta: „Gratulálok, igazán gratulálok. De ide aztán zsidót ne vegyenek fel.” Jól megszorítottam a kezét – írja –, hogy magam előtt tartsam a férfit, és tagoltan, hogy megértse, azt mondtam: Késő, bátyám, én is zsidó vagyok!

Sérült vagy sérülékeny, könnyen megsérthető és könnyen meg is sértődő lelkek élnek körülöttünk. Bármennyire is igyekszünk megóvni magunkat, a „körülöttünk élő világ minden eleme nem az egymásmellettségre, hanem az egymásfelettségre tör. (...) Erdélyben valami ilyesmit, a mellérendeléses egymásfelettséggel gyakorlatot kísérletezik a történelem”. Sajnos néhány bekezdéssel később, és ez is szorosán hozzátartozik mondanivalójához, hozzá kell tennie a következőket: „A tündérkertnek nevezett Erdély csodálatos történelmi kísérlete az együttélésre, toleranciára a huszadik századi – fáraói – időkben kimúlásra van ítéelve.”

Jókai Egy az Isten című regényében szerepel egy öreg „magyar zsidó”, aki székely ember, és akihez hasonlók „léteznek itt Erdélyben községszámra; de elszórva is laknak köztünk”. Az öreg székely zsidóbb a zsidónál, unokájának például nem engedí, hogy elvegye Ábrahám zsidó lányát, akit nem tart igazi zsidónak, mert az szerinte nem eléggé törvénytisztelő. Az unokától megkérdezi Áron, a barátja: „Hogyan? A valóságos Izrael nemzetségéből való zsidó ellen lehet kifogása az öregapódnak, aki székely ember?”

Szép, költői mondatokba tartozó legendás hagyomány Pécsi Simon erdélyi kancellár története, aki a zsidó vallást az erdélyi magyarság körében olyan bámulatos sikerrel terjesztette, hogy csak a hatalom kényszerítő erejével tudták megállítani. Az egésznek a fő oka talán az volt, hogy szerelembe esett a nagyváradi főrabbi szépséges leányával, Eszterrel, s hogy elvehesse, zsidóvá lett. A szombatos népmonda egész prófétai alakot formált a szép zsidónőből, akinek hatására csaknem egy új zsidó országot sikerült alapítani Európá keleti felében.

Szávai meg gyerekkorában ismerte meg Geréb Kálmán bácsit, aki a második világháború idején Bözödújfalun bírja volt. A fényképét is közli, egészséges arcú, szép, zömök öregember egyenes kucsmában. Arra a kérdésre, hogy tudtak-e valamit héberül, ezt válaszolta:

– Nem tudtak. Egy-két dolgot tudtak a szertartáshoz: gurekajdesz, kadohaj...

„...azt kérdeznék, ismer-e valakit, aki szombaton nem, de vasárnap dolgozik, évszázadok óta kész a válasz: Azt mondja az unitárius pap, én nem bánom, ha magik megünneplik is a szombatot, csak a vasárnapot tartásuk. Én nem bánom, aszongya, ha magik minden nap ünnepeznek is, csak vasárnap ne dolgozzanak, s jöjjenek a templomba bé.” Aztán még hozzátesszi: „Szombaton pedig ugyan kit érdekelne ezek után (kinek lenne pofája érdeklődni?!), hogy dolgozik-e a hitével bujkáló székely zsidó?”

Híres történet Móricz Zsigmond beszélgetése Kovács Mózessel, akinek elmosódott fotóját a könyv is közli. „Oszti itt szépen letelepedtek – meséli a riportalany. – Itt nem ildőzte őket senki, csak egy katolikus pap, az látta, hogy szombaton nem dolgoznak. De amikor felcsinálták neki a sok szénát a réteken, a rengeteg szénát boglyákba, jött egy olyan vihar, hogy mind a széna mind az egekbe szállott, ott állt meg.”

– Szombatos legenda – mondja, és legyint.

(folytatjuk)

Magén István

Hírek, események röviden

– **Bozsán Etát**, lapunk munkatársát újságírói életműve elismeréseképpen a Magyar Újságírók Országos Szövetségének Elnöksége Aranytoll kitüntetésben részesítette. Gratulálunk!

– **Szepesi Györgynek**, a legendás sportriporternek, az Aranycsapat „12. tagjának” 90. születésnapja alkalmából a Magyar Labdarúgó Szövetség egy labdamotívummal díszített óriási kristályvázát ajándékozott. Gratulálunk!

– **Zarándokút Lichtenwörthbe**. A NÜB Lichtenwörthi Táborcsoportja egynapos zarándokutat szervez autóbusszal Lichtenwörthbe 2012. április 16-án (hétfőn). Programunk: találkozás 6.30-kor a Blaha Lujza téren; koszorúzás Gönyű temetőjében; főhajítás, emlékezés a lichtenwörthi emlékhelyen, a táborhely meglátogatása; érkezés az esti órákban a Blaha Lujza térre. A zarándokút tervezett költsége: 4000 Ft/fő. Információ, jelentkezés: kedd, szerda, csütörtök 9 és 12 óra között a NÜB 343-3898-as telefonszámán.

– **Adományok**. Dr. Bódog Gyula adományával segítette az Igaz Emberekért Alapítványon keresztül a Jad Vasem-kitüntetetteket. Hálásan köszönjük. Szegő László 40 000 Ft-ot küldött a Szeretetkórház részére.

Az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem oldala

Mindennapi kenyerünk, a zsidó tudomány

Több száz dolgozaton bábáskodott az ORZSE Zsidó Kultúratudományi Kutatócsoportja

Ha megszületik egy tudományos eredmény, az bekerülhet a kiadók, terjesztők, kritikusok és médiák alkotta közvetítési láncba, miáltal eljuthat a nagyközönséghez. Ezt a folyamatot indítja el a tudományos kutatócsoport.

Új tudományterület Magyarországon, de az egész világon is a modern kori zsidó művelődéstörténet – mondja Kiss Endre filozófus, az ORZSE Zsidó Kultúratudományi Kutatócsoportjának vezetője. A humán tudományok korábban nem vizsgálták tárgyukat az alkotók és a zsidó tematika szempontjából. Molnár Ferenc magyarul írt magyaroknak, Magyarországról emigrált Amerikába, és így került be az irodalmi kánonba. Csak kivételes esetben olvasták zsidó íróként, akinek problematikájában, konfliktusaiban megfogalmazódtak a kor társadalmának gondjai. Részese volt a korabeli zsidó életnek, és 1937-ben menekült el a nemzetiszocializmus elől. Pályája a magyar irodalom mellett a magyarországi zsidó művelődéstörténetnek is része.

Amerikában a 70-es évek közepén kezdődött meg a szépirodalom vizsgálata a zsidó tudományosság szempontjából. A kutatók ilyen nézőszögből is végiggondolták a zsidó tárggyal foglalkozó zsidó szerzők munkásságát, mint amilyen I. B. Singeré, Malamudé vagy Saul Bellow-é. Az emigrációk, majd az üldöztetés értelmezése nyomán új értelmiségtörténet született, s nemcsak az irodalomban. Az egész modern zsidó kultúra kutatása önálló tudománnyá vált.

A kutatócsoport szervezi és egyben fel is gyorsítja az ilyesfajta hazai vizsgálódásokat – teszi hozzá a professzor. A rabbiképző intézet kutatócsoportját Staller Tamás alapította. Ekkor döntöttek úgy, újraindítják a Magyar Zsidó Szemlé (a folyóirat a háború előtt a Rabbiszeminárium jeles tudományos kiadványa volt). 2007-ben a kutatócsoport fő törekvése az egymástól függetlenül dolgozó tudósok, kisebb műhelyek megszervezése volt. Összehozta a hasonló tematikával foglalkozó kisebb csapa-

A zsidók a Tórárt viszik ki öfensége Frigyes főherceg elé – 1915–1916. A frontot folyamatosan látogatták az uralkodó családok. Ezen a felvételen egy „valószínűleg anektált város” rabbinátusának tagjai „tisztelgetek” a Tórával Frigyes főhercegnek, amikor az kinézett a frontra.

tokat az ORZSE-n és kívülre. Konferenciákat szervezett, amelyek anyagát folyóiratban vagy könyv formában adta ki. Az eredményeket bemutatta a nyilvánosságnak, a visszajelzéseket feldolgozza.

Az ORZSE Zsidó Kultúratudományi Kutatócsoportja két cikluson keresztül az MTA szellemi és anyagi támogatásával működött. A további együttműködést célzó új pályázat pillanatnyilag elbírálás alatt áll.

A kutatócsoport munkájának köszönhetően öt év alatt több száz publikáció, 25 könyv látott napvilágot. A könyvbemutatók, műhelyek, szabadegyetemek révén rendszeresen kapcsolatba kerülhetett a társadalom szélesebb, érdeklődő rétegeivel. Remek példája ennek Róbert Péter történésznek, az ORZSE oktatójának könyve, az *Egyenlő jog a hősi halálra*, amely a magyar zsidók részvételét mutatja be az első világháborúban. A kötet maradandó sikert aratott, az utolsó példányig elfogyott. Az ilyen tudományos eredmények bizton számíthatnak a szélesebb olvasóközönség érdeklődésére.

Bauer Gyula korabeli portréja – nemes krupieci Bauer Gyula tábornok. Kitüntetései: Jubileumi Kereszt, Jubileumi Érem, III. o. tiszti szolgálati jel. 1915-től a somogyi „rossebes” 44. cs. és kir. gyalogezred legendás parancsnoka, a Vaskorona Rend lovagja. Sírja a Farkasréti izraelita temetőben található, rajta a csatkiáltása: „Előre, rossebes!” Az egyetlen izraelita hiten maradt katonatiszt nemes síragárdi Zöld Márton mellett, akit Horthy hajlandó volt tábornoki jelleggel feldisznítani.

Nagy tudósok öröksége: kék, narancsszínű és sárga kötetek

Kutatási eredmények a Magyar Zsidó Szemle Új Folyamban, Füzetekben és Könyvekben

Az ORZSE Tudományos Kutatócsoportja többféle kiadványban bocsátja közre a legújabb kutatási eredményeket, amelyek az egyetem oktatói, végzett diákjai vagy máshol dolgozó, de zsidó témával foglalkozó tudósok jóvoltából születtek meg.

A zsidóság fennmaradásának záloga a vallás mellett a tudomány – hangsúlyozza Lichtmann Tamás, az ORZSE irodalomtörténész professzora, a Magyar Zsidó Szemle Új Folyam, a Magyar Zsidó Szemle Füzetek és a Magyar Zsidó Szemle Könyvek szerkesztője.

Százhusz évvel a hajdani első szám megjelenése után, 2004-ben látott napvilágot a Magyar Zsidó Szemle Új Folyam. Lichtmann Tamás olyan jeles elődöket tekint példaképének, mint Bacher Vilmos és Bánóczi József egykori szerkesztők. A szemlében a tudomány 19. századi nagyjai jelentették meg írásaikat: Goldziher Ignác, Kaufmann Dávid, Kecskeméti Ármán, Löw Immanuel, Blau Lajos. Vallástörténeti, vallásbölcseleti témák mellett világi tudományokkal is foglalkoztak; a régi rabbiképző professzorai valamilyen világi stúdiumból is doktoráltak. Munkásságuk az egész magyarországi tudományos életre hatással volt.

Ezt a hagyományt óhajtja életre kelteni a Magyar Zsidó Szemle Új Folyam – mondja Lichtmann Tamás. A kék kötet évente egyszer jelenik meg. Eddig 7 szám látott napvilágot a vallástudomány, a filozófia, a történelem, a művelődéstörténet, az irodalom és a társadalmi tudományok, a pszichoanalízis, az emlékezetkutatás új eredmé-

nyeivel. Egy-egy írás legfeljebb 15–20 oldal terjedelmű. Majdnem minden számban helyet kap a Műhelytanulmányok című rovat, amelyben a doktoriskola hallgatói teszik közzé dolgozataikat, de külsősök szintén lehetőséget kapnak.

A narancsszínű Magyar Zsidó Szemle Füzetek sorozat egy-egy hosszabb lélegzetű tanulmánynak vagy egy szerző több dolgozatának ad teret. Eddigi 8 száma között van többek között *Ábrahám Vera* Löw Immanuel sírversei című monográfiája, *Kárpáti Judit* írása a zsidó–arab együttélésről vagy *Ujvári Hedvig* munkája, amely Max Nordau újságírói tevékenységét mutatja be.

A Magyar Zsidó Szemle Könyvek sárga sorozatában eddig két kötet jelent meg: a *Tanulmányok a közép- és kelet-európai felvilágosodásról* és *Kiss Endre Zsidóság, emancipáció, Közép-Európa* címmel összegyűjtött, német nyelvű írásai.

A kiadványok a nagyközönség tetszését is megnyerték. A szerkesztő tud olyan esetről, hogy valaki a rokonának választott közülük ajándékot; az érintett le sem tudta tenni a könyvet, amíg elejétől a végéig el nem olvasta.

Hol lehet hozzájutni a színes könyvekhez?

A kötetek Budapesten megvásárolhatók a Vince könyvesboltban, az ORZSE tanulmányi titkárságán, az egyetem tudományos rendezvényein. Hozzáférhetők az ORZSE könyvtárában, az OSZK-ban, az Akadémiai Könyvtárban, a Debreceni Egyetemi és Nemzeti Könyvtárban, valamint felekezeti egyetemen könyvtáraiban.

Hűség a zenéhez, hűség az ősökhöz

Ádám Máriát, a Goldmark Kórus karnagyát édesapja szelleme vezérli

Vezetése alatt kapta meg a kórus a Magyar Köztársaság oktatási miniszterének elismerő oklevelét. Őt magát is számos díjjal tüntették ki. Ádám Mária karnagy és a Goldmark Kórus féltve őrzi a felvidéki jiddis és chászid népzene kincseit.

Melyik dőjra a legbüszkébb?

Az életműdíj különösen azért kedves a szívemnek, mert Debrecenben kaptam meg, abban a városban, ahol édesapám, Ádám Emil született. Itt aratta fiatalkori nagy sikereit karnagyként, zeneszerzőként és népzene gyűjtőként. Az Ungvár és Munkács környéki, azaz a felvidéki jiddis és chászid népzene darabjait gyűjtötte. Sajnos majdnem a teljes munkája odaveszett.

Mi történt?

Az anyagot a debreceni kollégium pincéjében rejtették el, ahol az oroszok kincset kerestek. Az egyik katonából kifordult a gyertya, bele a ládába. A lakásba pedig, ahonnan a családot deportálták, beköltözött valaki, aki az ott talált paksamétát elásta a földbe. Egy partitúrakötet maradt meg, és amit apám emlékezetből felidézett.

A család hogyan menekült meg?

A Bécs melletti lágérből jöttek haza. Apám munkaszolgálatos volt Pesten mint vasútépítő. Később cionista tanítványai kimentették a száradából (ahonnan senki nem jött vissza), és beköltöztették a Vadász utcai védett házba, onnan szabadult fel. Igazából a mellette lévő ház pincéjében bujkált. Még ott is szervezett kórust, műsort is adtak. A háború után már Budapesten tanított tovább,

Ádám Mária

és cionista kórust vezetett. Az államosítást követően tovább csinálta a kórusvezetést klasszikus zenével, mozgalmi dalokkal, és iskolákban tanított.

Hogyan kerültek kapcsolatba a rabbiképzővel?

Amikor apám 1969-ben nyugdíjba ment, Scheiber professzor meghívta a szemináriumba, hogy próbálja meg feléleszteni a kántorképzést. Természetesen azonnal kórust is alapított, melynek az ORZSE lett az otthona, és ott próbálunk azóta is, mindig ugyanabban a tanteremben. A kórus magvát az akkori rabbiképzősök adták; a kántorok közül pedig *Fekete László* és *Tóth Emil*, akik most is hűséges tagjai az együttesnek.

Mindez hatalmas örökség. Nyomoztatták őt később a feladat, amikor a pályára lépett?

Én nem léptem erre a pályára. Bár tanultam zongorát és szolfézt a konzervatóriumban, közben a Trefort Gimnáziumba jártam. Apám a lelkemre kötötte, csak akkor válasszam a zenei pályát, ha semmi mást nem tudok magamnak elképzelni. Engem pedig nagyon érdekelt a matematika, a fizika és az ábrázoló geometria, meg is szereztem a tanári diplomát. Aztán jött az informatika, és én felismertem, hogy az a jövő. Ma is informatikusként dolgozom.

Miért döntött mégis úgy, hogy átveszi a kórust?

Énekeltem az alt szőlőben, besegettem apámnak a tanításba és az utazások szervezésébe. A betegségem miatt 1986 decemberében én tartottam meg egy próbát. Gondoltam, majd csak túlélem. Amikor apám februárban meghalt, összeült a kupa tanács, és eltökéltük, hogy folytatjuk. Mondtam, amíg nincs másvalaki a feladatra, vállalom.

Küldetése lett a kórus vezetése. Mi az ars poeticájuk?

Fontosnak tartom, hogy megszólaltassuk az elődök hangját, megőrizzük és továbbadjuk a jiddis és chászid népzenei anyagokat. Hangversenyeken a zsidók megismerhetik őseik zenéjét, a nem zsidók megtudhatják, milyen gyönyörűsége a zsidó muzsika. Még apám karnagysága idején, 1986-ban Izraelben egy ortodox rabbi nem engedte el a híveit a koncertünkre, mert vegyes kórus vagyunk. Később levélben kért elnézést apámtól, és bevallotta, utólag megbánta a tilalmat. Mert Izraelben ma már ilyen kórusirodalmat nem lehet hallani. Ez az elpusztított kelet-európai zsidóság zenei kultúrája. A mi feladatunk, hogy megtartsuk, bemutassuk, és tovább műveljük. Egyszóval kellünk.

Hoffmann Jakab nemesi címere (a Magyar Zsidó Levéltár gyűjteményéből). Illusztráció Balázs Edit tanulmányához, amely a nemesi címet kapott zsidók címereiről szól.

Az oldalt összeállította:

RADOS VIRÁG

Zájin ádar a Frankelben

Szépen megterített, feldíszített asztalok várták a Mózes születését megünnepelő (egyben halálára is emlékező) közösségi tagokat, a meghívott vendégeket. Az érkezők, ismerősök jókedvűen köszöntve egymást, csevegéssel töltötték az időt – csak néhány nap telt el a pénteki szombatfogadás óta, de azért volt mit megbeszélni –, míg *Verő Tamás* rabbi az asztalhoz nem szólított mindenkit.

Miután a kile tagjai elmondták a mincha imádságot, rabbink elmesélte az időponthoz kapcsolódó történetet, majd az ilyenkor szinte hagyományosan a Frankel közösségének vendégeként, de inkább tiszteletbeli tagjaként jelen lévő *Schweitzer József* professzornak, nyugdíjas országos főrabbinak adta át a szót. Nagy figyelemmel hallgatta mindenki az előadást, igyekezve semmit el nem mulasztani a tanításból.

A jó hangulatot, az emelkedett pillanatokat csak fokozta az a kis „házi” ünnepség, melyet *Friedman Józsefnének* a magyarországi zsidóság érdekében végzett tevékenysége elismeréseként tartottunk meg. *Feldmájer Péter*, a Mazsihisz elnöke régi ismerősként, barátként jellemezte mindenki „Peri nénijét”, s rövid életút-ismertetéssel értekelte, nem érdemtellenül kap emléklapot és plakettet a közösség nőcsoportjának vezetője. Ezután *Zoltai Gusztáv* üv. igazgató mondta el gondolatait, őt pedig *Tordai Péter* körzeti elnök követte, aki talán még közvetlenebb hangon méltatta az ünnepeltet. A kile ajándékként is felfogható volt a *Nógrádi Gergely* kántor előadásában elhangzott Jiddise máme és a többi, méltán nagy sikert aratott dal.

Az asztali áldás elmondása után a közösség hölgytagjai feltalálták a ha-

A körzet Perijét köszöntik. **Feldmájer Péter, Zoltai Gusztáv, Tordai Péter, Friedman Józsefné (az ünnepelt) és Streit Sándor**

gyományoknak megfelelő halvacsorát, melynek jó hangulatához a zongorán felhangzó zsidó zene is hozzájárult.

Bár az étel-ital rég elfogyott, sokáig maradtak még egymással társalogni a vacsoravendégek.

Vogl T.

2012. ÁPRILIS 26–29-IG (CSÜTÖRTÖKTŐL VASÁRNAPIG)

Wieliczka–Krakkó–Zakopane

a Salom Klub és a Vivaldi Travel közös szervezésében

Időtartam: 4 nap, 3 éjszaka. Szállás: 2 éjszaka 3*-os szállodában, Krakkó külvárosában, 1 éjszaka panzióban, Zakopaneban. Ellátás: büféreggeli, 1. és 2. este vacsora. Indulás: 7.00-kor a Bp., Andrassy út 22. (Operaház) elől. Folyamatos utazás Lengyelországig, rövid pihenőkkel. Programok: városnézés Krakkó zsidónegyedében, belvárosában, látogatás a világörökség részét képező wieliczka sóbányában. Fakultatív program Auschwitzba, ára 4000 Ft/fő + 5 PLN/fő, mely tartalmazza a

magyar nyelvű idegenvezetést a koncentrációs táborban fülhallgatóval. A borzalmakat bemutató magyar kiállítás különösen figyelemreméltó. A múzeum látogatása három órán keresztül tart.

Részvételi díjak: Salom Klub-tagoknak 46 900 Ft/fő, nem Salom Klub-tagoknak 53 900 Ft/fő.

Befizethető a Bálint Házban (Bp. VI., Révay u. 16.) a Salom Klubban Repper Ritánál, valamint az infópultban Fodor Natáliánál. További információ: 311-9214, vagy repper.rita@balinhaz.hu.

Jelentkezés 2012. április 10-ig, az első részlet, azaz 35 000 Ft befizetésével (melyre 1,5%-os sztomóbiztosítás köthető a Vivaldi Travelnél). A 2. részlet – mely az utazás költsége – 2012. április 15-ig kell befizetni.

Aki a helyét az útra lefoglalta, csak utascserével mondhatja vissza.

A részvételi díj nem tartalmazza: a sztomóbiztosítást, a belépőjegyek költségeit, a fakultatív programokat, a BBP-biztosítást (500 Ft/fő/nap – Atlas Classic).

A Mazsihisz Szeretkórházért Közhasznú Alapítvány kéri, hogy személyi jövedelemadójának 1%-áról az alapítvány javára rendelkezzen. Az alapítvány célja: a Mazsihisz Szeretkórházban a korszerű betegellátási struktúra kialakítása, az intézmény egészségügyi, rehabilitációs, ápolási tevékenységének támogatása, továbbá a kórház mindennapos működésének – a hitéleti követelmények megtartásának – folyamatos segítése. **Adószámunk: 18173503-1-42.** Köszönjük a támogatását!

Kérjük, hogy adójának 1%-át a már 16 éve működő **Cödoko Zsidó Szociális, Nevelési és Kulturális Alapítvány** részére ajánlja fel. Alapítványunk a befolyt összeget zsidó szociális, nevelési és kulturális intézmények támogatására fordítja. **Adószámunk: 18049196-1-42.**

A Pécsi Zsidó Hitközség Hagymány Szociális Alapítványa ezúton köszöni meg a 2010. évi személyi jövedelemadó 1%-ának felajánlását. A befolyt összeget kulturális és nevelési célra fordítjuk. Kérjük, hogy a jövőben is támogassa alapítványunkat. **Adószámunk: 19034834-1-02.** Köszönjük a támogatását!

A Veszprémi Zsidó Örökségi Alapítvány köszönetet mond mindazoknak, akik 2010. évi személyi jövedelemadójuk 1%-át az alapítvány mint közhasznú tevékenységet folytató szervezet részére felajánlották. Az így kapott 32 267 Ft-ot a veszprémi kulturális örökség védelme alatt álló zsidótemető felépítményeinek biztosítására és a temető gondozására használjuk fel, a

Mottó

Hankiss Ágnes EU-képviselő:

A zsidóknak nincs félnivalójuk Magyarországon.

Aggasztóan magas az antiszemitizmus Magyarországon is

Aggasztóan magas továbbra is az antiszemitizmus foka Európában, különösen Magyarországon, Spanyolországban és Lengyelországban – állapította meg a Rágalmazásellenes Liga (ADL) amerikai zsidó szervezet kedden New Yorkban ismertetett, 10 európai országban elkészített felmérése.

A közvélemény-kutatás Magyarországra, Ausztriára, Franciaországra, Németországra, Olaszországra, Hollandiára, Lengyelországra, Spanyolországra, Norvégiára és Nagy-Britanniára terjedt ki. A felmérés megállapította, hogy ezekben az országokban a lakosság nagy csoportjainak körében tovább élnek azok a klasszikus antiszemita vélemények, amelyek szerint a zsidóknak túl nagy a gazdasági befolyásuk, lojálisabbak Izraelhez, mint a saját hazájukhoz, és „túl sokat beszélnek a holokausztról”.

„A felmérés megállapította azt a nyugtalanító tény, hogy az antiszemitizmus foka továbbra is magas az egész kontinensen, és sok európai lényegesen magasabb szinten fertőz meg, mint amit az Egyesült Államokban tapasztalunk” – jelentette ki *Abraham H. Foxman*, az ADL amerikai országos igazgatója. „Magyarországon, Spanyolországban és Lengyelországban az antiszemita magatartást mérő számok szó szerint túllépnék a grafikonon, és komoly választ követelnek a politikai, civil és vallási vezetőktől.”

Az antiszemitizmus általános foka a felmérés szerint a „tízek” közül Magyarországon a legmagasabb, 63 százalék (2009-ben 47 százalékot mértek). Spanyolországban ez az érték 53, Lengyelországban pedig 48 százalék. Franciaországban – ahol egy toulouse-i zsidó iskolánál hétfőn három gyerek és egy tanár életét követelte az erőszak – az antiszemitizmus általános foka a 2009-ben mért 20-ról 24 százalékra nőtt.

Arra a kijelentésre, hogy „a zsidók lojálisabbak Izraelhez, mint a saját országukhoz”, Spanyolországban a megkérdezettek 73 százaléka reagálta azt, hogy „ez valószínűleg igaz”. Magyarországon ebben a „rangsorban” 55 százalékkal a negyedik helyen áll, Lengyelország és Olaszország (61–61%), valamint Norvégia (58%) mögött.

Arra a kijelentésre, hogy „a zsidók túl nagy hatalommal rendelkeznek az üzleti életben”, 73 százalékkal Magyarországon volt az első abban, hogy a megkérdezettek kijelentették: „ez valószínűleg igaz” (2009-ben még 67 százalék vélekedett így). Ebben a kategóriában Spanyolország (60%) került a második helyre, Lengyelország (54%) pedig a harmadikra. Ebben a témában a hollandok véleménye tért el a legjobban (10%).

Arra a kijelentésre, hogy „a zsidók túl nagy hatalommal rendelkeznek a nemzetközi pénzügyekben”, Magyarországon 75 (2009: 59), Spanyolországban 67, Lengyelországban 54, Olaszországban pedig 43 százalék mondta azt, hogy „ez valószínűleg igaz”.

Azzal a kijelentéssel kapcsolatban, hogy „a zsidók még mindig túl sokat beszélnek arról, hogy mi történt velük a holokauszt alatt”, Magyarországon 63 (2009: 56), Lengyelországban 53, Olaszországban 48, Spanyolországban 47, Ausztriában 45, Németországban pedig 43 százalék mondta az, hogy „ez valószínűleg igaz”.

Az Ipsos-Reid Public Affairs felmérésében, amely mind a 10 érintett országban egyaránt 500–500 fős mintán, januárban készült, a statisztikai hibahatár országától függően 4,43–4,85 százalék. (galamus.hu)

Rendhagyó peszáchi történet

Így van írva a Haggadában: Minden nemzedékben megpróbálták megsemmisíteni bennünket, de a Teremtő megmentett tőlük.

Felmerül a kérdés, ki is mentett meg minket és miért. Válasz: ha ellenséges országban tartózkodok is, a szövetséget, amit veletek kötöttem, betartom, mert én vagyok az Örökkévaló.

Néhány nap múlva emlékezünk meg a varsói gettó lázadásáról, amely az ellenállók szinte teljes kiirtásával végződött.

Két héttel korábban a felkelők peszáchtot ünnepelték. Ez volt az utolsó ünnepük. Nem volt macosz vagy más enivaló, de felolvasták a Haggadát.

Amikor elértek a Má nistánához, a rabbi kisfia megkérdezte, hogy megváltoztathatja-e a szöveget. Apja beleegyezett. A fiú négy kérdést tett fel:

Élni fogok-e a következő széderen? Te, apám, élni fogsz-e a következő széderen?

Egyáltalán, lesz-e itt széder jövőre? Az egész világon lesz-e valahol szédereste jövőre?

A rabbi így válaszolt: nem tudom, fogsz-e élni, fiam. Azt sem tudom, én fogok-e élni. Képtelen vagyok megmondani, lesz-e itt jövőre széder. De egyben biztos vagyok, jövőre valahol a világon lesz legalább egy zsidó gyerek, aki kérdezni fogja a négy kérdést, és lesz egy apuka, aki válaszolni fog.

A kérdés az, honnan tudta a rabbi, hogy lesz jövőre széder valahol.

Az elkötelezettség ott volt a szívében. Jól tudta, hogy egy szövetség van a zsidó nép és a Teremtő között, miszerint bár ott, a gettóban lángok pusztítottak és éhség uralkodott, de a zsidó nép fennmarad.

Amikor ott ültök a széderestén (remélhetőleg megtartjátok, bárhol éltek is), és a legkisebb fiú felolvassa a Má nistánát és finom ételek vannak az asztalon, ne felejtsetek el, hogy voltak olyan idők, amikor kétséges volt, lesz-e még széder.

Emlékezzetek a gyerekekre az égő gettóban. Emlékezzetek erre a gyerekre, aki megváltoztatta a kérdéseket.

Kívánok mindenkinek kóser peszáchtot nagyapám szülőföldjén, Magyarországon.

Sáj Pollák
Izrael

DUNA WORLD

„Nem érez benne egy kis faji mellékízt?”

Közjáték Vichyben

Arthur Miller és az ő műveit játszó nagy színészek előtt szeretnék tisztelegni. Az író a Közjátékot 1965-ben írta, a darab 1942-ben játszódik Vichyben, melyet megszálltak a németek. Bár Miller már Amerikában született, szülei lengyel zsidók voltak. Cseppet sem meglepő, hogy érzékenyen reagált a holokausztra. Fantasztikus nagy drámák születtek meg a keze (és tehetsége) nyomán, de hogy a bulvár is lakjon jól: négy évig viharos házasságban élt Marilyn Monroe-val.

Hajdufy Miklós 1982-ben gondolt egy jó nagyot. Kézen fogta az ország színészóriásait, és filmre vitte a drámát. Egy kihallgatóterem előszobájában játszódik az egész történet. Tíz, válogatás nélkül elfogott ember ül most ott a padon, és a csendet nehezen török meg. *Kern András* az első, aki nyafogva kávé után epekedik, később viszont már ugyanezt az életéért teszi. A „csak mentem az utcán” kezdetű mondat egyre sűrűbben hangzik el. Valamennyien úgy érzik, hogy nem követtek el semmit. Csak mentem az utcán... Aztán a festőművészt játszó *Kernből* szép lassan mélyebb burkok sejlnek fel: „Nem érez benne egy kis faji mellékízt? – fordul a társa felé. Az ember szinte azt kívánja, hogy legalább bűnös legyen!” A padon olyan óriási színészek ülnek, mint *Gábor Miklós* (a herceg), *Garas Dezső* (a színész), *Tordy Géza* (a pszichiáter), *Szilágyi István* (a cigány), *Koltai János* (a villanyszerelő), *Pap János* (a kommunista), *Harkányi Endre* (a pincér), míg az SS részéről *Madarast* és *Kozák András* láthatjuk.

A dráma nemcsak azért szenzációs, mert szinte eszközök nélkül csak az elmesélő szóparbjai kapja a fészerepet, de azért is, mert ennek ellenére a fasizmus képes megégetni valamennyiük bőrét. Szép lassan kiderül, hogy sok köztük a zsidó, a festőművészt például orrméricskélés után hozták meg. Nemhiába kérdegeti a többiek: „Az önk orrát is megmérték?” Aztán a beszélgetés Auschwitzra terelődik, amiről *Garas* már hallott. Igaz, másképpen, mint a valóságban volt. Neki azt írta az unokatestvére onnan, hogy jó dolga van. Hiszik vagy sem, de átfut a fejükön, hogy mégiscsak megtörténhet a zsidók kiirtása. Míg a többség intellektuális elméletekre is kitér, *Kern András* (baromira neki való szerep szerint) hajtogatja a magát: „Apám pont olyan volt, mint egy angol, csak az a baj, hogy anyámra ütöttem. Megvolt már a vízumunk, hogy Amerikába megyünk, de anyám a rézagy miatt nem indult el!” *Garas* sem marad le: „Az a fontos, hogy ne látszon áldozatnak az ember. El kell hitetni velük, hogy az vagyok, akit a papírok igazolnak!”

Mindenki hallott valamit, mindenkinek van mitől félnie. *Harkányi* például azt hallotta, hogy mindenkinek megnézik a péniszét. *Tordy* nem bírja már a megpróbáltatást, és szökésre buzdítja a társakat. Mindhiába. Az osztrák herceg kifakad: Elkövetik az elképzelhetetlent, és ez megbénít mindent. Vonzóvá tudják tenni a halált, és ez a legnagyobb bűnük!

Persze a dráma több síkon dráma. A náci oldalon játszó *Kozák András*, aki *Tordy*ban régi ismerősére talál, jól megmondja neki a kóser: „Én önmagamra fogom a pisztolyt, rám is fogja a felettesem, és órá is fogják a fegyvert!” – mintha segíteni akarna. Ha ezek az akadályok nem lennének, tán nem is lett volna fasizmus.

A vége abszolút milleri. A herceg átadja a papírjait a pszichiáternek.

Így amikor az utolsó embert akarják kihallgatni, csak a herceget találják a padon.

Kezdődhet – vagyis folytatódhat a háború.

Bozsán Eta

APRÓHIRDETÉS

VEGYES

Üzemorvosi, háziorvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő-szerda 15-16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Fogorvosi rendelóm címe: XIII., Szt. István krt. 4., III. 1. Tel.: 320-4778, 06-20-496-2223, dr. Virág Péter.

Örömmel tudatjuk, hogy a Rabbistület és a Mazsihisz vezetősége megállapodott David Goldberg mohéllal (Németország), aki zsidó fiúgyermek körülményét vállalja. Amennyiben az Ön családjában ilyen szimchá (öröm) van, kérjük, jelentkezzen a Rabbistület 413-5580-as telefonszámon vagy a rabbistulet@mazsihisz.com e-mailen keresztül, hogy a gyermeket Ábrahám szövetségébe felvehessük.

Tóratekeresek, ftilinek és mezüké számitógépes ellenőrzése és javítása. Farnadi-Jerusalimi Márk. Telefon: 06-70-932-8275, e-mail: sofer@sofer.hu, weboldal: www.sofer.hu

Kiadó Bp. I., Attila úton 81 m²-es, kétszobás, összkomfortos lakás. Érdeklődni lehet munkaidőben a 413-5540-es telefonon.

Manikűr, pedikűr, takarítás. Hívásra házhöz megyek. 06-20-551-4580.

Színes és fekete-fehér nyomtatás, másolás, plakátnyomatás, könyvnyomatás, névjegykészítés a Mammut I.-ben, a II., VI., IX. kerületekben. Messinger Miklós, 06-20-934-9523, www.rcontact.hu

Licites eljárással eladó ingatlanok!

Bp. III., Czetz János u. 67. sz. alatt 30 m²-es garázs. Kikiáltási ár: 2 000 000 Ft.

Gyömrőn 730,35 m²-es kastély 9398 m²-es telekkel és 9758 m²-es kerttel. Kikiáltási ár: 95 000 000 Ft.

Balatonkenesén közmű nélküli, 604 m²-es telek. Kikiáltási ár: 3 900 000 Ft.

Balatonkenesén közmű nélküli, 603 m²-es telek. Kikiáltási ár: 3 860 000 Ft.

Balatonkenesén közmű nélküli, 620 m²-es telek. Kikiáltási ár: 4 000 000 Ft.

Sárbogárd, Ady Endre úton 38 m²-es, egyszobás, komfortos öröklakás. Kikiáltási ár: 3 900 000 Ft.

Budapest I., Attila úton 81 m²-es, kétszobás, összkomfortos öröklakás. Kikiáltási ár: 18 000 000 Ft.

Göd, Teleki Pál utcában 535 m²-es telken 53 m²-es, kétszobás, összközműves, telken lakóingatlan melléképülettel (9,4 m²). Kikiáltási ár: 12 000 000 Ft.

Az ingatlanokról a 30-355-9541 vagy a 30-217-3460 telefonszámon lehet érdeklődni munkaidőben.

Paplankészítés, ágytolltisztítás. 1067 Budapest, Teréz körút 35. Telefon: +36-1-312-2516, www.paplan.hu

KASTÉLYOK BERENDEZÉSÉHEZ

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja
1075 Budapest, Síp u. 12.
Telefon/fax: 322-2829

E-mail: ujelet@bzsh.t-online.hu

Főszerkesztő:

Kardos Péter

Olvasószerkesztő:

Gábor Zsuzsa

Kiadótulajdonos:

Mazsihisz

Előfizetési díjak:

Belföldön: 1 évre 3120 Ft

Külföldre 5760 Ft/év

USA és Izrael: 6240 Ft/év

Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.

OTP bankszámlaszám:

11707024-22118480

OTP SWIFT kód:

(BIC) OTPVHUB

IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000

Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap

Üzletág, előfizethető a kiadónál.

Postacsek: 11707024-22118480

Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk intézése a 06-(80)-444-444-es ingyenes zöldszámon.

Szedés: WolfPress Nyomdaipari Kft. Nyomatás:

VESZPRÉMI NYOMDA ZRT.

ISSN 0133-1353

vásárolok nagyméretű, kisméretű festményeket, **EZÜSTTÁRGYAKAT**, 12 személyes evőeszközöket, cukordobozokat, gyertyatartókat, tálcaikat stb., Kovács Margit, Gorka kerámiáit, herendi, meissen, Zsolnay porcelánokat, régi álló, fali, asztali díszórákat, antik, barokk bútorokat, tabernákulumot, szekreteret, reneszánsz dolgozószobát, bronz-, fém-, márványoszlopokat (hibásakat is). Teljes hagyatéki első vevőként a legmagasabb árat fizetem, **KÉSZPÉNZBEN**. Díjtalan kiszállítás, értékbecslés, vidékre is. **ÜZLET: XI., KER., MÓRICZ ZSIGMOND KÖRTÉR 16. 201-6188, 06-20-323-4104.**

Órajavítás, antik órák teljes restaurálása, esetleg oda-vissza szállítással. Órák, elemek, csatok, óraszíjak (erős csuklóra is) nagy választékban. Tel.: 06-70-505-5620, napközben. VII., Garay u.-Murányi u. sarok, a Garay térnél. Jung Péter. Web: www.jungoras.hu

Letjárdeki szerződést kötnék nyolcadik kerületi (Blaha Lujza tér melletti), 55 négyzetméteres, pompás lakásért. Készpénz + járadék. Csak leinformálható, megbízható e-mailekre válaszolok. zsani01@t-online.hu

Európai ingatlan vásárolnék budapesti beszámításával. Tel.: 06-30213-8841.

Műbútorasztalos vállalkozást, felújítást, javítást, antik bútorok, képek restaurálását. Érdeklődni: 06-30-372-4469.

Izraeli professzionális kozmetikumok értékesítéséhez keresünk együttműködő

partnereket, területi képviselőket. Érd.: 06-30-479-7928 vagy info@annalotan.hu

Idősgondozást, betegápolást vállalkozó referenciával. 06-20-936-5325.

Gondozónőt keresünk egész napra Szegezen élő idős nénihez. Levélcím: Igaz Emberekért Alapítvány, 1072 Budapest, Dob u. 38.

Kóser háztartásban gyakorlott nő személyi gondozást, ápolást vállal. 06-30-324-0137, 06-20-569-9134.

Diplomás ápolónő betegápolást vállal referenciával. 06-30-225-4334.

Antik csillár javítása, eladása. 321-2972.

Önkéntes munka Izraelben! Tavaszidőpontok: április 15.–május 4., illetve május 6.–május 27. Nyáron csak két csoport indul: június 17.–július 8., augusztus 19.–szeptember 9. Jelentkezés: **Deutsch János, 06-20-233-8454 vagy lljano@freemail.hu**

Könyvelőiroda magánszemélyeknek, egyéni és társas vállalkozásoknak, társasházaknak adóbevallások készítését, teljes körű könyvelést, bérszámfejtést és TB-ügyintéztést vállal. Reális ár, megbízhatóság! 06-30-494-9322.

Idős hölgy gondozását, ápolását vállalom, akár eltartási szerződéssel is. Külföld sincs kizárva. Gyakorlattal rendelkezem és leinformálható vagyok. 06-70-631-7449.

HÁZASSÁG

Társam keresem 68–80 éves korig kulturált úr személyében. Én 64 éves, jó megjelenésű, jó kedélyű, nyitott özvegy-asszony vagyok. 06-30-410-8240.

kezes és maceszárúsítás: hétfőtől csütörtökig 8–10 óráig és 17 óra után, pénteken 8–12 óráig, vasárnap 9–12 óráig. A széder április 6-án, a 19.15-kor kezdődő imádkozás után lesz.

– **Örömmel tudatjuk,** hogy Burger Eszter és Berzi Tamás Emma Liat nevű kislánya 2012. 03. 07-én Jeruzsálemben megszületett!

– **Holokauszt Emlékközpont.** Cím: Budapest IX., Páva utca 39. Nyitva: hétfő kivételével naponta 10-18 óra között. Telefon: (1) 455-3333. Honlap: www.hdke.hu. E-mail: info@hdke.hu

Hírek, események röviden

– **Szédervacsorák.** Mindkét este várjuk kedves vendégeink jelentkezését a Hanna étteremben, valamint a nyolc nap alatt ebéddel is szolgálunk. VII. Dob u. 35. Tel.: 342-1072. E-mail: hanna@orthik.t-online.hu. Nyitva tartás: félünnep du. 4 óráig.

– **Hegedűs körzet.** Széderre jelent-

Macesz minden mennyiségben

Értesítjük hittelvéreinket, hogy a pászkaellátást az alábbi körzetek biztosítják:

VII. ker., Síp utca 12.	II. ker., Frankel L. út 49.
hétköznap 8.00–15.30	9.00–12.30
pénteken 8.00–12.00	VI. ker., Hunyadi tér 3. (félemelet) 9.00–12.00
vasárnap 9.00–12.00	VIII. ker., Nagyfuvaros u. 4. 8.00–13.00
XIV. ker., Thököly út 83.	XIII. ker., Hegedűs Gy. u. 3.
hétfő 12.30–16.00	Lásd fent a Hírekben
kedd 14.30–16.00	Továbbá:
szerda 12.30–17.30	IV. ker., Liszt F. u. 6.
péntek 12.30–17.00	VII. ker., István út 17. (Bethlen tér)
vasárnap 10.00–12.00	XI. ker., Károli Gáspár tér 5.
	XX. ker., Zamárdi u. 7.

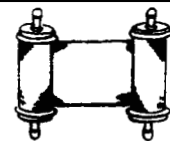
Budapesti Zsidó Hitközség Szerződési Osztálya
1075 Budapest, Síp utca 12. 1. em. 18., Tel./fax: 413-5526
E-mail: szertartas@mazsihisz.com, Honlap: www.szertartas.hu

AZ ÉLET MENETE BUDAPESTEN 2012. április 15. vasárnap

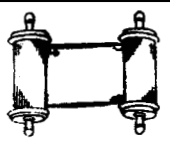
10 éves az Élet Menete Magyarországon

Találkozó: Salkaházi Sára rakpart 16.00 (Szabadság híd, pesti hídfő, Fővám tér)

100. RAOUŁ WALLENBERG ÉV 2012

IMAI DÓK

Templomok	Péntek este Ápr. 6.	Szombat reggel Ápr. 7.	Péntek este Ápr. 13.	Szombat reggel Ápr. 14.
Hősök Frankel L. út 49. Hegedűs Gy. u. 3. Vasvári P. u. 5. (Iubavicsi) Thököly út 83. Hunyadi tér 3. Bethlen tér 2. Nagyfuvaros u. 4. Rabbiképző-ORZSE (Békkocsis u. 2.) Kazinczy u. 27. Alma u. 2. Kórház (Amerikai u. 53.) Páva u. 39. Dózsa Gy. út 55. Berzevicsy u. 8. Károli G. tér 5. Visegrádi u. 3. Desswffy u. 23. Teleki tér 22. (szefárd) Lauder iskola (Budakeszi út 7.) Pesterzsébet (Zamárdi u. 7.)				
Vidéken Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.) Vác (Eötvös u. 3.) Kecskemét (Nagykőrösi út 5.) Székesfehérvár (Várkörút 19.) Győr (Kossuth L. u. 5.) Szeged (Gutenberg u. 20.) Debrecen (Pásti u. 4.) Nyíregyháza (Mártírok tere 6.) Miskolc (Kazinczy u. 7.) Pécs (Füred u. 1.) Kiskunhalas (Petőfi u. 1.) Szombathely Kaposvár (Berzsenyi u. 14.) Nagykanizsa (Fő u. 6.) Keszthely (Kossuth L. u. 20.)				
NAPTÁR				
Április 6. péntek	Niszán 14.	Erev peszách, széder Gyertyagyújtás: 7.02		
Április 7. szombat	Niszán 15.	Szombat kimenetele: 8.09 (2. széder)		
Április 7–14. Peszách				
Április 12. csütörtök	Niszán 20.	Ünnep bejövetele		
Április 13. péntek	Niszán 21.	Gyertyagyújtás: 7.12		
Április 14. szombat	Niszán 22.	Szombat kimenetele: 8.20 MÁZKIR		

Programajánlat

ÁPRILIS

Spinoza Színház (1074 Budapest, Dob u. 15.)

10. (kedd) 19 óra: Bächer Iván: Komcsi-kabaré

11. (szerda) 19 óra: Spinoza Plusz-sorozat: Csányi Vilmos

15. (vasárnap) 19 óra: Spinoza Plusz-sorozat: Lendvai Pál

16. (hétfő) 19 óra: Spinoza Plusz-sorozat: Heller Ágnes Popper-napok a Spinozában:

16. (hétfő) 16.30(!): Popper Gábor: Figyelj, apu

17. (kedd) 19 óra: Popper Péter: Isten komédiásai

18. (szerda) 19 óra: Popper Péter: Állatokról, emberekről – film

19. (csütörtök) 19 óra: Tallós Rita: 5, azaz öt

22. (vasárnap) 19 óra: Haumann Petra: Karinthyráda

23. (hétfő) 19 óra: Spinoza Plusz-sorozat: Sárközy Tamás

24. (kedd) 19 óra: Hacsek és Sajó plusz 1 fő
25. (szerda) 19 óra: Gábor György: Talmud, tóra és a többiek
26. (csütörtök) 19 óra: Műhelytitkok-sorozat

Generációk Klubja (Hunyadi tér 3. félemelet)

16. (hétfő) 15 óra: Előadás a rituális fürdőről, azaz a mikvéről
30. (hétfő) 15 óra: A klub vendége Vencel György kántor
A gyógytornák, illetve a fejlesztő program időpontjáról időben értesítem az érintetteket.

Kérjük, segítse személyi jövedelemadója 1%-ával a ma már igen idős Jad Vasem-kitüntetetteket, akik 1944-ben életük kockázatásával zsidó üldözötteket mentettek meg. Hálás köszönettel: Igaz Emberekért Alapítvány.

Adószám: 18040094-1-42

Kérjük, hogy lehetősége szerint külön adománnyal is fejezze ki háláját a Jad Vasem-kitüntetettek iránt a vészorkorokban keveseknél tapasztalt kimagasló emberségükért. Csekk napközben igényelhető a 341-1261 telefonszámon.

Halálozások

Debrecenben elhunyt **Gara Gizela** ny. tánc- és illemtánc. Temetésén **Deutsch László** főrabbi mondott beszédet. A liturgiai részt **Szilágyi Gábor** kántor recitálta. Gyászolják: testvére, **Heller Józsefné**, unokaöccse, **Heller Tamás** és családja, unokahúga, **Heller Judit**, valamint a többi rokon, barátok, ismerősök, mindazok, akik ismerték és szerették.

Kérjük, hogy adója 1%-ával támogassa a magyarországi zsidóságot. Technikai számunk: 0358

Púrimokról 2012

Szabadka és Hódmezővásárhely

Szabadka hat évszázados múltja tekintetében, jogállása viharos történelme során többször változott, miként a hitközség élete is. A hatalomváltások, a világháborúk nem múltak el nyomtalanul a helyi zsidóság fennállásának közel két és fél évszázada fölött.

A hitközség fénykorában, az Osztrák–Magyar Monarchia utolsó harmadában és a két nagy világháború között, ötezer lelket számlált. A vérszakszak idején mintegy négyezren mártírhalált haltak. Napjaink eseményei mintha módosítanák a legendás szabadkai főrabbi, Singer Bernát (1868–1916) látókori sorait, miszerint a zsidóság jövőjét a lassú sorvadás réme fenyegeti. A szerbiai város zsidósága előtt új távlatok nyíltak. Itt csupán utalunk a 2012-es év jubileumi eseményeire. Száz évvel ezelőtt készült el Komor Marcell (1868–1944) és Jakab Dezső (1864–1932) budapesti műépítész tervei alapján a szecessziós stílusú, gyönyörű Városháza. Ugyancsak a két zsidó építész tervezte a 110 évvel ezelőtt felépült zsinagógát, amelyet 1903-ban Singer Bernát főrabbi avatott fel. A legendás cádik 1902-től haláláig töltötte be a szabadkai főrabbi székét. Működésére emlékeztek, amikor púrimra megjelentették az Egyenlőség 1911. március 12-i ünnepi írását, amelynek sorai ma is aktuálisak.

Halbrohr Tamás, a hitközség elnöke elmondta, hogy a várossal közösen négy napos ünnepségsorozat alatt emlékeznek a jubileumokra. Kiemelte, hogy Szabadka polgárai körében példaértékű a vallások iránti tolerancia és tisztelet. A rendezvényekre meghívják a határon túli hitközségeket is.

Susán púrimot a szabadkai és a

hódmezővásárhelyi közösség együtt tartotta meg. Az imában Kovács Róbert tanár úr, Csóvity Szasa és Raguczki Gábor kántor működött közre. Rendhagyó módon utóbbi hitestvérünk olvasta föl Eszter megilátását. A hitközség épületének téli imaháza, akárcsak a nagyterme, ezúttal is zsúfolásig megtelt, mintegy igazolva a szerbiai város antiszemitizmustól mentes légkörét. Ekkor

Sláchmoneszygártás a Wesselényiben

került sor egy díszes menóra átadására, amely a közelmúltban elhunyt nagykanizsai Weiss Zoltán hagyatékából származott. Az örömnappal jelentős eseményének számított a szabadkai hitközség újonnan alakult énekkarának bemutatkozása vezetőjük, Schechter Dina tanárnő zongorakíséretével. A hálás közönség hangos ovációval fogadta a felcsendülő dalokat. A bográcsban főtt finom marhapörkölt és a sütemények elfogyasztása után az Old Timer

Klub alkalmi zenekarának muzsikájára táncra perdültek a púrimi vigaság résztvevői.

A következő napon az Enni, inni, vidadni micvát tartottuk meg a vásárhelyi hitközségben. Örömmel számolhatunk be arról, hogy sok fiatal láttunk az önfelédelt jelmezes mulatságon. Kicsinyek és nagyok egyaránt ropták a táncot a népszerű dalokra. Az asztalok roskadoztak a

cai ruhája fölél. Kedden a napszemüvegek napja volt, szerdán pedig a fiúknak nyakkendő, a lányoknak masnit kellett kötniük a nyakukba. A bátrabbak bajszot festettek maguknak, a jókedv fokozására.

Kedden családi délután keretében a gyerekek és szüleik sláchmoneszt készítették. Muló Erika óvónő, Arató Judit tanítónő és Boskovitsné Csernyánszky Katalin rajztanárnő útmutatása nyomán ötletes kosárkákat, papír díszzacskókat hajtogattak. Az alkalomhoz illő halk zene mellett szülők, pedagógusok és nagyobb diákok segítségével jártak az apró kezűk. A kis csomagokba édességet, aprósüteményt, aszalt gyümölcsöt, teafiltert tettek. A szülők és más adakozók is sok finomsággal járultak hozzá az ajándékokhoz, melyeket szerdán délelőtt Arató Judit tanítónő vezetésével a tíz gyerek vitt el az Alma utcai Szeretetotthon lakóinak, aki a reggeli imák során a legtöbb dicséretet kapta. Ott Phersy Krisztina tanárnő segítségével rövid műsort mutattak be, az idős emberek ószinte örömeire.

Az igazi nagy multság csütörtökön volt. A napot kora reggel a Kazinczy utcai zsinagógában kezdtük. Részt vettünk a reggeli imán és a Megila-olvasáson. Az iskolában a legkisebbek és az 5. osztály előadásaival, sok szülő részvételével folytatódott a program. Ezt követte a hagyományos jelmezverseny, ahol a tengeri csillagtól a Nagy Ho-ho-hón át az olasz maffiáig sok furcsa vagy éppen tüneményes lény jelent meg.

Az akadályversenyben a csapatokat úgy alakította ki a diákönkormányzat, hogy mindenhol egyformán legyenek kicsik és nagyok, így mindenki egyenlő eséllyel indulhatott a szórakoztató feladatokban. Alszó és gimnazisták együtt izgultak az „Egy perc és nyersz” ügyességi játékaiban, együtt készítették álarcot és púrimi maskarát. Az események csúcspontja idén is a tombola volt.

Az ilyen kicsit „lazítós” napok nemcsak a hagyományok ápolása miatt fontosak, hanem a közösség építését, az összetartozás élményét is segítik. Különösen nagy jelentőségű ez egy ilyen családi iskolában.

Jávor Judit

Szeged

Púrim beköszöntő estéjére kicsik és nagyok gyülekeztek a díszteremben. Volt itt minden, zsidó punk és seriff, jampec és rockstár, dívák és rocknagymamák. Eszter tekerését Jakov Karo, hitközségünk kántora és rabbink felváltva olvasták fel. Hámán nevének elhangzásánál fiatalok és idősek közösen olyan hangzavart keltek, hogy még a falak is beleremegtek. A Megila elhangzása után együtt fogyasztottuk el a töltött káposztát, valamint koccintottunk népünk megmenekülésének emlékére, hogy a bencsolást követően zenével és táncal ünnepeljünk. Másnap reggel fáradt és álmos szemek tettek eleget hagyományos előírásainknak.

Zugló: énekes, zenés műsor

A nagy, de kicsinek bizonyult Földvári Tereben Gerő Péter elnök nyitóbeszéde után Kardos Péter főrabbi rendhagyó ünnepismertetője következett. Ezután a Benjámin Óvoda kicsinyei Rádai Éva vezető óvónő irányításával púrimi dalokat adtak elő, aktuális jelmezbe öltözve. Utánuk Krauth Eszter (6) saját feldolgozásában egy dalt énekelt a Hegedűs a háztetőn című musicalből. A felnőtt részben Samu-Pandzarisz Diána (ének), Fenyő Ervin (előadóművész) és Markovits Csaba (Bécsi Operaház) műsorában és Neumark Zoltán zongorakíséretében gyönyörködhetek a megjelentek. A Hámán-táska, a kindli és az üditők a lelki élményt jelentő program közben a fizikai flinget biztosították.

Hunyadi tér

A templomkörzet hagyományos vigasságát a vártnál is többen válasz-

tották. A mintegy 80 vendég jelenlétében a körzet főrabbi, Domán István tartott ünnepméltatást, beszélt púrim történetéről, annak napjainkra is érvényes üzenetéről. A valóban igényes műsorban először Gerendás Péter énekelt derűs és keserűes dalokat. Az öt követő közismert humorista, Janklovics Péter alaposan megdolgoztatta a rekeszizmokat, és a Scheiber Sándor-iskola kis drámatagozatosainak Nagy Ágnes tanárnő betanításában előadott jeleneteit és Dávid Viktória operettblokkját is vastaps jutalmazta.

Kecskeméti Kozma György kántorjelölt Kiss József aktuális versével lepte meg a közönséget.

A kitűnő süteményekért köszönet a Laky Konyha cukrászainak!

Nagyfuvaros: púrimi és születésnap ünnepség

Púrimkor előírás felolvasni a Megilát, azaz Eszter könyvét, így ezt természetesen templomunkban is megtette szerda este és csütörtök reggel a rabbi, igen nagy hangzavart előidézve Hámán nevének kimondásakor. A harmadszori, rendkívüli alkalomra délután került az orok részére, akik elfoglaltságuk miatt korábban nem tudtak eljönni. Ekkor ünnepeltük Glitzenstein Smuel rabbi születésnapját is.

Csütörtök délután templomunk dísztermében szépen és bőségesen terített asztalok várták az érkezőket. Örömrökre sok gyermeket is elhoztak szüleik, nagyszüleik, majd mindegyiket jelmezben, a púrimi hagyományoknak megfelelően. Streit Sándor elnök közösségünk nevében köszöntötte a születésnapos rabbit és a megjelenteket. A Megila történetét a kivételön látható pantomimjátékon keresztül lehetett követni. Gálfi György egy humoros Romhányi-verssel szórakoztatta az ünneplőket, Cser Erzsébet dalokat adott elő a jelenlévők aktív részvételével. A továbbiakban a rabbi énekelt és énekelte meg az erre igen fogékony közönséget. A márv

Nagyfuvaros: kettős ok a vidámságra

imádkozás után tovább folytatódott az ünnepség, mely az esti órákban ért véget. Rendezvényünkön jelen voltak: Zucker Immanuel, Gervai László, Gábor György, Kurucz Ákos, Eliezer Slomovits.

Köszönjük a finom ételeket, melyeket a rabbi és felesége, Sosanna rebbecen készítettek. A húsook, saláták, köretek tömkelegét König Boáz és Méiráv készítették, hozták és szolgálták fel. Különlegessége is volt a púrimi szöudának: helyben készült kóser gyrost fogyaszthattak a jelenlévők. Sütemények, üditők, italok is tekintélyes mennyiségben fogytak.

Innen is köszöntjük a rabbit, aki 31. évét töltötte be, jó egészséget és sok boldogságot kívánunk neki és családjának az emberi életkor legvégső határáig! Bis 120! Mázál tov!

fuvarpress

SPÁNN GÁBOR

Púrim

Mindig sajnáltam azokat az újságíró kollégákat, akiknek valamilyen nemzeti vagy vallási ünnepről kellett írni a naptár függvényében. Ilyenkor kínálkozik a legtöbb panelidéz, sablon, és ezt amolyan propaganda vagy hittérítő misszióknak fogtam fel. Én lehetőleg elkerültem az ilyen alkalmi laudációt, már csak azért is, mert az én tárcáim általában humorosak, és kevés ünnep az, ami körül elkerülve az izléstelenséget, humorizálni lehet. Ez a púrimi történet, amit most adok közre, nem velem történt, úgy is mondhatom, hogy kicsit „importáru”, magyar szereplőkkel. Közösségünk egyik megbecsült tagja időtöltésül mesélte, egy péntek esti istentiszteletra várva. Ő maga abszolút világpolgár: hivatásából eredően beutazta a világot, maga is több nyelven beszél, és felnőtt gyermekei a szélrózsa minden irányába elvitték a magyar zsidó diaszpórából valamit. Egyik férjzett lánya Jeruzsálemben él. Időben értesítette apját a várható családi örömről: március közepére valószínűleg világra hozza második gyermekét, és kérte, hogy ez alkalommal a boldog nagypapa lehetőleg ne interneten gyönyörködjön unokájában, hanem személyesen osztozzon a családi örömben. Barátunk kiment Izraelbe, és szinte pontosan a kis Izsák világrajzta előtt egy nappal érkezett Jeruzsálembé. Másnap a kórház felé igyekezett, és megdöbbsent a bibliai város megváltozott képén. Vele szemben az utcán énekelő, táncoló, túlszinkelt és jelmezbe bújtatott emberek vonultak. Ekkor esett le neki, hogy púrim van, a kevés zsidó örömnappal egyike. A kórházig számtalan Bonaparte Napóleont, Hupikék Törpikét és Orléans-i Szűzet kellett kikerülnie. Vallását gyakorló ember volt, így tudta, hogy a púrim a szétszóratásban is örömnappal – erről tanúskodnak az alkalmi púrimi bálok, amikor a fiatalok énekel, táncol, eszik, iszik. De az asszimilációban szocializálódott szemé nehezen dolgozta fel a bizarr képet: kaftános, szörmekucsmás, chászid és barna bőrű zsidók énekeltek az utcán a napkirály jelmezében, oldalukon Marie Antoinette-tel. Különösen akkor érezte magát Alice-ként Csodaországban, amikor egy karddal, vértel díszített Otello abbahagyva az éneklést, kinyitotta laptopját és átnézte az e-mailjeit. A kórházban a kétágyas kórteremben nagy ovációval ünnepelték lányát, kezében a gyönyörű kis Izsákkal. Már igazán meg sem lepődött, amikor belépett Kolumbusz Kristóf a világutazó korhű jelmezében, oldalán Izabella spanyol királynővel és három apródruhás, „orgonasíp jellegű” gyermekükkel. A sokat látott pesti apának akkor akadt el a lélegzete, amikor Kolumbuszék előbb összecsókolgatták a szülőágyán lábadozó nagylányukat, majd kézbe vették az újszülöttet. Ezután a jelmezes atya leültette apródjait és királynőjét az ágy köré, és ő maga úgy, ahogy volt, elővette Eszter könyvét, és azt olvasta fel áhítattal figyelő közönségének.

Barátom azt mondta, életében először sajnálta, hogy nem volt vele semmi képrögzítő szerkezet.

Nemrégem egy zsidó társaságban elmeséltem a történetet, mintegy szondázva a visszhangját egy leendő tárcámnak. Meghatottan fogadta mindenki, kivéve a kompánia egyik szabad szájú, idősebb hölgytagját. Ő ennyit mondott: Szép-szép ez az olvasós púrim, de nálunk is történt hasonló. A lányom egy vidéki kórházban körülbelül akkor született, és mikor lementem hozzá, a főnővér éppen könyvből olvasott fel neki. Na nem az Eszter könyvből, hanem egy gyermekgondozóknak készült szakönyvből azt a helyzetet, mit kell tennie a kismamának, ha besárgul otthon a gyerek.

Kedves Olvasó! Engedje meg, hogy megkérjem: ha visszaidézi egy szép napon ezt a történetet, legyen szíves, csak az elejével tegye...